



# jaarverslag 2007

Jaarverslag 2007  
Stichting Pensioenfonds Stork

Correspondentieadres  
Postbus 398, 3800 AJ Amersfoort

Bezoekadres  
Stadsring 191-195 Amersfoort

Telefoon 033 - 479 87 98, Telefax 033 - 479 87 77  
Internet: [www.pensioenstork.nl](http://www.pensioenstork.nl)  
E-mail: [sps@pensioenstork.nl](mailto:sps@pensioenstork.nl)



<b>Inhoudsopgave</b>	<b>Pagina</b>
<b>1 Kengetallen en kerncijfers</b>	<b>4</b>
<b>2 Verslag van het Bestuur</b>	<b>5</b>
2.1 Algemeen	5
2.2 Statuten en pensioenreglementen	11
2.3 Ontwikkeling verzekerdenbestand en pensioenverplichtingen	12
2.4 Beleggingen	17
2.5 Uitvoering	26
2.6 Communicatie	26
2.7 Tot besluit	26
<b>3 Personalia</b>	<b>27</b>
<b>4 Jaarrekening 2007</b>	<b>30</b>
4.1 Balans per 31 december	30
4.2 Staat van baten en lasten	32
4.3 Kasstroomoverzicht 2007	33
4.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening	34
4.4.1 Toelichting op de balans per 31 december	40
4.4.2 Toelichting op de staat van baten en lasten	54
4.5 Actuariële en bedrijfstechnische analyse	57
4.6 Algemene opmerkingen	59
<b>5 Overige gegevens</b>	<b>60</b>
<b>6 Actuariële verklaring</b>	<b>61</b>
<b>7 Accountantsverklaring</b>	<b>63</b>
<b>8 Aangesloten ondernemingen</b>	<b>65</b>
<b>9 Historisch overzicht kengetallen</b>	<b>67</b>
<b>10 Verklarende woordenlijst</b>	<b>69</b>

## 1 Kengetallen en kerncijfers

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Aantallen</b>		
Aangesloten ondernemingen	42	47
Deelnemers	10.517	11.612
Gewezen deelnemers	26.420	26.901
Pensioengerechtigden	14.951	14.949
<b>Financiële kerncijfers</b> (x € 1 miljoen)		
Voorziening pensioenverplichtingen <sup>1</sup>	1.963	2.025
Voorziening voor rekening en risico deelnemers (APR)	65	67
Pensioenuitkeringen	102	97
Saldo overdrachten van rechten	- 5	- 4
Bijdragen van werkgevers en werknemers	86	94
Beleggingen	2.506	2.567
Directe beleggingsopbrengsten	50	36
Indirecte beleggingsopbrengsten	<u>- 59</u>	<u>131</u>
Totale beleggingsopbrengsten	- 9	167
<b>Rendement</b> (in %)		
Totaal rendement	- 0,3	7,2
Dekkingsgraad (in %) <sup>1</sup>	124	122
Dekkingsgraad op basis van vereist eigen vermogen (in %) <sup>1</sup>	121	121

<sup>1</sup> Op basis van gefinancierde pensioenverplichtingen

## **2 Verslag van het Bestuur**

### **2.1 Algemeen**

Het jaar 2007 stond in het teken van de implementatie van de nieuwe Pensioenwet, de turbulentie op de financiële markten en de ontwikkelingen bij Stork N.V.

Het van kracht worden van de nieuwe Pensioenwet heeft geresulteerd in een aantal aanpassingen op het vlak van medezeggenschap, verantwoording en toezicht (Governance), grondslagen in het kader van het Financieel Toetsingskader en -daarmee in lijn- aanpassing van het premie- en indexatiebeleid.

#### *Medezeggenschap, verantwoording en toezicht*

Het Bestuur van het fonds is paritair samengesteld en kent reeds sedert 1996 een vertegenwoordiging van pensioengerechtigden. Gelet op de verhouding van actieve deelnemers en pensioengerechtigden is besloten het aantal bestuursleden op voordracht van de pensioengerechtigden uit te breiden van één naar twee. De uitbreiding heeft geresulteerd in een vermindering van het aantal bestuursleden op voordracht van de Ondernemingsraad van drie naar twee. De voordracht van het tweede bestuurslid namens de pensioengerechtigden heeft begin 2008 plaatsgevonden door middel van een verkiezing.

Ten behoeve van goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) is besloten een duidelijke scheiding aan te brengen tussen advisering en verantwoording. De Deelnemersraad vervult daarbij een adviserende rol. Ter aanvulling hierop behoudt de Deelnemersraad instemmingsrecht terzake statuten en reglementen. Verantwoording is neergelegd bij een nieuw ingericht orgaan: het Verantwoordingsorgaan. In dit orgaan zijn werkenden, pensioengerechtigden en werkgever gelijkkelijk vertegenwoordigd. Het toezicht op het functioneren van het Bestuur (Intern Toezicht) wordt ingevuld door een zogenoemde Visitatiecommissie. De nieuwe organen zullen in verslagjaar 2008 in werking treden.

#### *Grondslagen in het kader van het Financieel Toetsingskader*

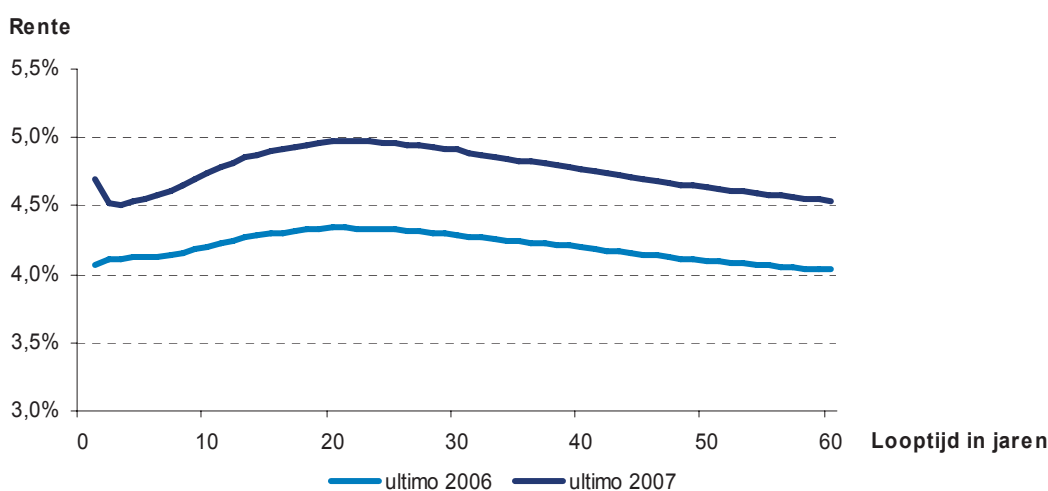
In het Financieel Toetsingskader is bepaald dat de voorziening pensioenverplichtingen en de kostendekkende premie dienen te worden vastgesteld op basis van marktwaardering (fair value). Als gevolg hiervan worden toekomstige pensioenuitkeringen contant gemaakt tegen een in overeenstemming met de looptijd passende disconteringsvoet (rente). Omdat de rente op de kapitaalmarkt varieert, fluctueert daarmee ook de hoogte van de berekende technische voorziening en de kostendekkende premie. Er is voor gekozen de kostendekkende premie te dempen. Voor ons fonds wordt de gedempte premie gebaseerd op een constante disconteringsvoet van 4,2%.

In het Financieel Toetsingskader is tevens bepaald dat bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen rekening moet worden gehouden met een voorzienbare trend in de overlevingskansen. Daartoe heeft het Actuarieel Genootschap de Prognosetafel geïntroduceerd. De in de jaarrekening gepresenteerde voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd op deze Prognosetafel.

### Premie- en toeslagbeleid

Het premie- en indexatiebeleid is in 2007 afgestemd op het Financieel Toetsingkader. Daartoe is in 2007 een asset liability studie uitgevoerd. De resultaten van deze studie hebben geleid tot de vaststelling van een nieuw beleidskader voor de bepaling van premie en toeslag. De jaarlijkse toeslag is hierin afhankelijk gesteld van de dekkingsgraad. De jaarlijkse toeslag is voorwaardelijk. De jaarlijkse pensioenpremie is in beginsel gelijk aan de gedempte premie. Indien het fonds in een reservetekort geraakt, kan de jaarlijkse premie worden verhoogd met een herstelopslag.

De technische voorzieningen zijn in 2007 gedaald met € 64 miljoen (tabel 1). De daling wordt veroorzaakt door het saldo van de stijging van de voorziening vanwege een pensioenopbouw en toegekende toeslag, de actuariel benodigde rente en de daling als gevolg van de gedane uitkeringen en hogere rente op de kapitaalmarkten (figuur 1).



Figuur 1: Rentecurve per jaarultimo

Het beleggingsrendement was in 2007 licht negatief. De performance, waarbij het beleggingsresultaat op basis van total returns wordt berekend, bedroeg in 2007 over het totale belegd vermogen - 0,3% (2006: 7,2%).

De verandering van het pensioenvermogen is het saldo van de ingelegde pensioenpremies, de gedane uitkeringen en de directe en indirecte beleggingsopbrengsten. In het verslagjaar is het pensioenvermogen gedaald met € 35 miljoen.

Het fonds had in 2007 een positieve cashflow. De uitgaven (pensioenuitkeringen, waardeoverdrachten) werden meer dan volledig gedekt door de premieontvangsten en de directe beleggingsopbrengsten.

De dekkingsgraad van het fonds steeg in 2007 met 2 procentpunt tot 124% (2006: 122%)<sup>2</sup>. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de voorziening die nodig is voor de dekking van de gefinancierde pensioenverplichtingen.

<sup>2</sup> De dekkingsgraad 2006 betreft de dekkingsgraad na aanpassing van de pensioenverzekering op de nieuwe waarderingsgrondslagen.

	Pensioenvermogen (€ mln)	Technische voorzieningen (€ mln)	Dekkingsgraad (%)
Ultimo 2007	2.510	2.028	124
Ultimo 2006	2.545	2.092	122
Toename 2007	- 35	- 64	2

*Tabel 1: Stand dekkingsgraad*

De pensioenlasten bestaan uit de actuariel benodigde rente, de toegekende toeslag, de kosten van een pensioenopbouwjaar en de toegekende overgangsgaranties.

De actuariel benodigde rente en de toegekende toeslag worden in beginsel gefinancierd uit het eigen vermogen van het fonds.

De jaarlijkse voorwaardelijke toeslag voor actieve deelnemers is afgeleid van de CAO-loonindex in de metaalsector. De stijging van deze index bedroeg in 2007 4,29%. Per 1 januari 2008 zijn de opgebouwde aanspraken van actieve deelnemers verhoogd met 4,29%. De jaarlijkse voorwaardelijke toeslag voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is afgeleid van de afgeleide consumentenprijsindex (afgeleide CPI, juli - juli). Deze index bedroeg in 2007 1,29%. De opgebouwde aanspraken van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn per 1 januari 2008 verhoogd met 1,29%. In de jaarrekening over 2007 is rekening gehouden met dit besluit.

De kosten die samenhangen met een pensioenopbouwjaar en toegekende overgangsmaatregelen zijn volledig gedekt door de ontvangen pensioenpremie. De kostendekkende premie bedroeg in 2007 € 87,0 miljoen. De gedempte premie bedroeg in 2007 € 87,7 miljoen. Het verschil tussen de hoogte van de kostendekkende en de gedempte kostendekkende premie wordt veroorzaakt door het feit dat de rentetermijnstructuur op 31 december 2006 gemiddeld hoger was dan de gehanteerde disconteringsvoet van 4,2%. De in het verslagjaar ontvangen feitelijke premie bedroeg € 86,0 miljoen.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de aanwending van de feitelijke premie.

	<b><u>2007</u></b>
Actuariel benodigde premie voor pensioenopbouw, risicoverzekeringen, kosten, etc.	55,3
Spaarbijdragen voor risico deelnemer	6,6
Inhaalpremie backservicehiaat	12,2
Benodigde solvabiliteitsopslag	<u>11,9</u>
Feitelijk ontvangen premie	86,0
Gedempte kostendekkende premie	87,7
Kostendekkende premie	87,0

*Tabel 2: Aanwending feitelijk ontvangen premie*

Voor de feitelijke premie is onderscheid gemaakt tussen premiebijdragen gerelateerd aan de premiegrondslag en premiebijdragen gerelateerd aan het pensioengevend salaris. De premie gebaseerd op de premiegrondslag is voor 2008 vastgesteld op 25,7% (2007: 25,8%). De premie gebaseerd op het pensioengevend salaris is voor 2008 vastgesteld op 6,6% (2007: 6,3%).



Deze premie is bestemd voor de financiering van de vroegpensioenregelingen waarin zijn opgenomen de TOP/SUM-regelingen.

#### *Beleggingsbeleid*

Het beleggingsbeleid van het fonds is erop gericht om een zo hoog mogelijk rendement te behalen bij een vooraf vastgesteld risicoprofiel. Bij de vaststelling van het risicoprofiel wordt rekening gehouden met de opbouw van het deelnemersbestand en de vereiste solvabiliteit. Het per 1 januari 2007 geldend Financieel Toetsingskader, waarin de (pensioen)verplichtingen gewaardeerd worden op marktwaarde, heeft geresulteerd in een hoger risicoprofiel door de verhoogde afhankelijkheid van de actuele rentecurve. Dit hogere renterisico is verminderd door de beleggingsportefeuille uit te breiden met interest rate swaps.

#### *Vereist eigen vermogen*

In de Pensioenwet is bepaald dat het pensioenfonds dient te beschikken over een zodanig eigen vermogen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het fonds binnen één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen.

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen is in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen een standaardmodel gedefinieerd. In het standaardmodel wordt het vereist eigen vermogen bepaald door middel van risicofactoren voor de gehele balans. De uitkomst is onder andere afhankelijk van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille. Voor de berekening van het vereist vermogen hanteert het fonds dit standaardmodel waarin rekening wordt gehouden met de hieronder benoemde risicofactoren.

#### Renterisico

Het renterisico wordt bepaald aan de hand van het voor het fonds meest negatieve scenario van een rentestijging of rentedaling op basis van voorgeschreven rentefactoren.

#### Zakelijke waarden risico

Voor aandelen, indirect vastgoed en complementaire beleggingen dienen de reserves voldoende te zijn om een daling van 25% op te kunnen vangen. In het geval van beleggingen in zakelijke waarden in landen in ontwikkeling (Emerging markets) bedraagt de vereiste reserve 35%. Voor direct vastgoed geldt een reserve-eis van 15%.

#### Valutarisico

Het valutarisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de waarde van de beleggingen in andere valuta dan de euro met 20%.

#### Grondstoffen

Het grondstoffenrisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de waarde van de beleggingen in grondstoffen met 30%.

#### Kredietrisico

Het kredietrisico wordt bepaald aan de hand van het effect van een toename van de actuele credit spread op de portefeuille vastrentende waarden met kredietrisico, ter grootte van 40%.

#### Verzekeringstechnisch risico

De vereiste solvabiliteit voor verzekeringstechnische risico's bedraagt een bepaald percentage van de voorziening pensioenverplichtingen. Deze vereiste solvabiliteit is lager naarmate het pensioenfonds een groter aantal deelnemers heeft.

In het standaardmodel worden ook nog liquiditeitsrisico, concentratierisico en operationeel risico onderscheiden, maar daar wordt (nog) geen kwantitatieve invulling aan voorgeschreven.

Het standaardmodel resulteert per 31 december 2007 in een vereist eigen vermogen van € 431 miljoen. Het aanwezige vermogen bedroeg ultimo 2007 € 482 miljoen.

Door de negatieve ontwikkelingen op financiële markten is de dekkingsgraad in de eerste maanden 2008 gedaald. Dit heeft geresulteerd in een solvabiliteitspositie lager dan vereist eigen vermogen. Hiervan is melding gemaakt bij DNB. Begin mei is een herstelplan opgesteld. Het herstelplan toont aan dat de mogelijkheden voor premieverhoging en indexatiekorting, zoals bepaald in het premie- en toeslagbeleid, ruim voldoende zijn voor een herstel binnen de wettelijke termijnen. Ten tijde van vaststelling van dit jaarverslag bedroeg de dekkingsgraad 117%.

#### *Ontwikkelingen bij de aangesloten ondernemingen*

In verslagjaar 2007 hebben 5 ondernemingen de aansluiting bij het fonds beëindigd. Het betreft ondernemingen waarin Stork N.V. geen belang meer heeft. Voorzover hier met de nieuwe pensioenuitvoerder afspraken over konden worden gemaakt, zijn de opgebouwde rechten van de betrokken werknemers overgedragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder.

Op 15 januari 2008 heeft Stork N.V. bekend gemaakt dat London Acquisition B.V. (Candover) 98% van de aandelen Stork N.V. heeft verworven. Inmiddels is de beursnotering van de aandelen Stork beëindigd. Tevens is met Marel de verkoop van Stork Food Systems overeengekomen. Stork Food Systems heeft aangegeven vooralsnog de aansluiting bij Pensioenfonds Stork te continueren.

#### *Bestuurszaken*

Het Bestuur is in het verslagjaar zeven keer in vergadering bijeen geweest. Naast reguliere onderwerpen als het jaarverslag, de vaststelling van de premie en de toeslag voor 2008 en het beleggingsplan 2008, is de implementatie van de Pensioenwet, Pension Fund Governance en de uitvoeringsovereenkomst meermalen aan de orde geweest. Ook is uitgebreid gesproken over de ontwikkelingen bij Stork N.V.

De overgang naar het Financieel Toetsingskader heeft geresulteerd in de vaststelling van een nieuw beleidskader voor het premie- en indexatiebesluit. Het beleidskader is voor advies voorgelegd aan de Deelnemersraad.

Ten behoeve van Pension Fund Governance is een projectgroep samengesteld, bestaande uit vier bestuursleden, twee leden vanuit de Deelnemersraad en twee leden vanuit de uitvoeringsorganisatie. De projectgroep heeft het Bestuur geadviseerd bij het implementeren van de principes Pension Fund Governance. De werkgroep werd bijgestaan door een externe consultant. Voor een goede scheiding tussen advisering en verantwoording is besloten tot het instellen van een Verantwoordingsorgaan. De bevoegdheden van de Deelnemersraad zijn vervolgens hierop aangepast. Intern toezicht is vormgegeven middels een Visitatiecommissie.

Het Bestuur heeft in 2007 de ontwikkelingen bij Stork N.V. nauwgezet gevolgd. Vooruitlopend op deze ontwikkelingen heeft het fonds juridisch advies ingewonnen terzake de robuustheid van het pensioenfonds in geval van een overname van Stork N.V.

Inmiddels is Stork N.V. overgenomen door Candover en is Stork Food Systems verkocht aan Marel. Stork Food Systems heeft aangegeven haar aansluiting bij Pensioenfonds Stork te willen continueren. Mede in het licht hiervan wordt in 2008 de uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten ondernemingen geactualiseerd.

Volgens rooster was de heer H.T.A. Heijtel RA in 2007 aftredend. De Raad van Bestuur van Stork heeft de heer Heijtel opnieuw voorgedragen. Inmiddels is de heer Heijtel herbenoemd. De heren ir. M.W.P. Lem, A.Th. Albers en J.R.N.A. Cornuit hebben hun functie als bestuurslid neergelegd. Het fonds is de heren ir. M.W.P. Lem, A.Th. Albers en J.R.N.A. Cornuit veel dank verschuldigd voor hun inzet de afgelopen jaren. Inmiddels is de heer I. Vermeulen aangewezen als bestuurslid namens de werkgever.

Gelet op de getalsverhouding werkenden/pensioengerechtigden is besloten de invulling van één bestuursvacature te laten plaatsvinden op voordracht van de pensioengerechtigden. De voordracht heeft begin 2008 plaatsgevonden aan de hand van een verkiezing onder de pensioengerechtigden.

De Beleggingscommissie is in 2007 vier keer bijeen geweest. De commissie ziet toe op de uitvoering van het beleggingsplan. In de commissie zijn ondermeer aan de orde geweest het strategisch (ALM) beleid, infrastructuur, credits en emerging market debt en het beleggingsplan 2008. De voorzitter van de Beleggingscommissie heeft telkenmale verslag van de vergaderingen uitgebracht aan het Bestuur.

Het Audit Committee is in 2007 vier keer bijeen geweest. Aan de orde kwamen ondermeer de jaarrekening 2006, de IT-risico-analyse, de invoering prognosetafel en de controle aanpak 2007. De voorzitter van het Audit Committee heeft elke keer verslag van de vergaderingen uitgebracht aan het Bestuur.

In 2007 is één klacht ingediend bij de Klachten- en Geschillencommissie. De klacht had betrekking op het toepassen van een korting op het nabestaandenpensioen. De commissie heeft de deelnemer in het gelijk gesteld.

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven. Evenmin is er een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. De vermogenspositie is zodanig dat er geen lange- of kortetermijnherstelplan van toepassing is.

#### *Deelnemersraad*

In het verslagjaar is de Deelnemersraad zeven maal bijeen geweest, waarvan drie bijeenkomsten gezamenlijk met het Bestuur. In 2007 verleende de Deelnemersraad het Bestuur decharge voor het in 2006 gevoerde beleid. Voorts werd goedkeuring gegeven aan het in uitvoering nemen van enkele reglementswijzigingen en is het beleggingsplan 2008 besproken. Tevens heeft de raad positief geadviseerd over de voorgenomen besluiten van het Bestuur terzake de premie en toeslag voor 2008, de hoofdlijnen van het beleidskader FTK, Pension Fund Governance en de uitvoeringsovereenkomst. Daarnaast is instemming gegeven aan het wijzigen van de statuten als gevolg van Pension Fund Governance. De genomen besluiten hebben geresulteerd in een actualisering van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. Op deze gewijzigde nota is positief geadviseerd. Enkele openstaande punten zoals het beleid inzake premiekorting en inhaalindexatie zullen in 2008 opnieuw voor advies worden voorgelegd. Wegens beëindiging van de aansluiting van de ondernemingen die zij vertegenwoordigden, hebben de heren A.T. Ebbing, G.H.S. ten Hagen en J.R. Kriekjes hun functie neergelegd. Het Bestuur dankt de heren voor hun inzet en de wijze waarop zij in de afgelopen periode invulling hebben gegeven aan hun functie.

#### *Uitvoeringsorganisatie*

Per jaarultimo had de uitvoeringsorganisatie 35 medewerk(st)ers in dienst (2006: 37 medewerk(st)ers).

## **Ontwikkelingen op pensioengebied**

De in 2007 in werking getreden Pensioenwet kent een gefaseerde invoering. Enkele maatregelen uit die wet, zoals de introductie van de startbrief en de eisen die worden gesteld aan de uitvoeringsovereenkomst, kennen een invoeringsdatum van 1 januari 2008. Door Pensioenfonds Stork zijn in 2007 verdere stappen gezet om per 1 januari 2008 geheel aan de eisen van de Pensioenwet te voldoen.

Een van de onderdelen met uitgestelde invoering is de zorgplicht. Pensioenuitvoerders die een regeling kennen op basis van een premieovereenkomst (zoals de APR) moeten vanaf 2008 deelnemers uitgebreid informeren over de beleggingsrisico's die met een dergelijke regeling gepaard gaan. Pensioenfonds Stork is in 2007 een overleg met Stork gestart om te bezien of op grond hiervan de inrichting van de APR aanpassing behoeft. In 2008 zal de inrichting van de APR hierop worden afgestemd.

Ten aanzien van de statuten en de uitvoeringsovereenkomst zijn in de Pensioenwet bepalingen opgenomen gericht op het helder en consistent vastleggen van de pensioentoezegging en de eventueel daarin besloten pensioenambitie. Daarnaast is een belangrijk uitgangspunt van de Pensioenwet te komen tot een robuust en consistent geheel van de verschillende fondsstukken: de uitvoeringsovereenkomst, pensioenovereenkomst, statuten, reglementen en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Dit alles heeft ook bij Pensioenfonds Stork in 2007 geleid tot belangrijke aanpassingen in deze documenten.

Zoals elke majeure wijziging in de wetgeving kent ook de Pensioenwet na invoering de noodzaak van reparatiewetgeving. Voor de Pensioenwet worden deze aanpassingen opgenomen in een veegwet. Daarin zal onder andere definitief geregeld worden hoe mag worden omgegaan met een buffervrijval, de in het pensioenvermogen opgenomen solvabiliteitsopslag die vrijvalt vanwege het verrichten van uitkeringen.

### **2.2 Statuten en pensioenreglementen**

Ten behoeve van goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) is de governance van het pensioenfonds nader aangepast (Verantwoordingsorgaan, Intern toezicht). Naar aanleiding hiervan zijn de statuten en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota aangepast.

In 2007 zijn in de pensioenreglementen wijzigingen aangebracht ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- lagere premieheffing voor deelnemers met een SUM-uitkering;
- premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid;
- toepassing van de overgangsmaatregel 2006 bij voortgezette deelneming;
- de risicodekking in verlofsituaties.

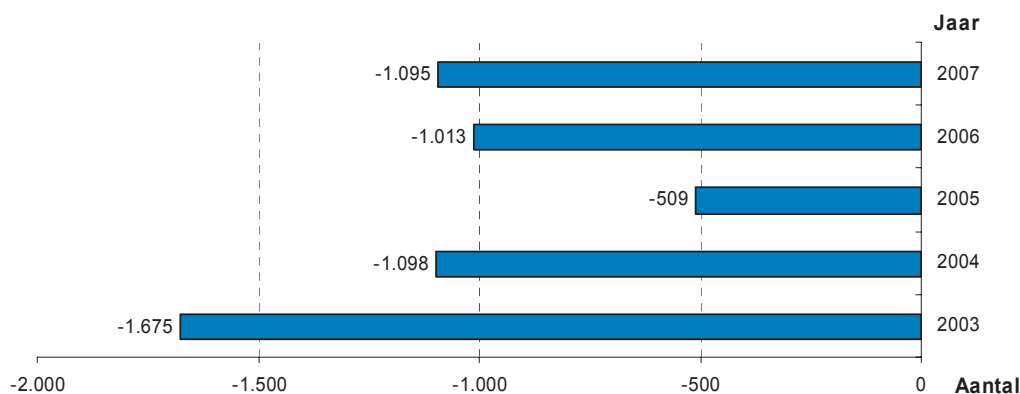
Voor de medewerkers van Fokker die zijn geboren vóór 1950 geldt, ook ná implementatie van de wet VPL in 2006, de voor hen tot dat moment bestaande prepensioenregeling. Om deze regeling te formaliseren is afgelopen jaar voor deze groep deelnemers een prepensioenreglement opgesteld op basis van de voor hen geldende afspraken.

Verder zijn enkele wijzigingen aangebracht om de pensioenreglementen te laten voldoen aan de nadere bepalingen van de Pensioenwet en de fiscale regelgeving, zijn enkele redactionele wijzigingen aangebracht en zijn zoals gebruikelijk de kengetallen geactualiseerd.

## 2.3 Ontwikkeling verzekerdenbestand en pensioenverplichtingen

### Ontwikkeling verzekerdenbestand

Het aantal deelnemers nam in 2007 per saldo af met 1.095 tot 10.517. Het aantal gewezen deelnemers nam af met 481 tot 26.420. De afname van het deelnemersbestand in 2007 werd voornamelijk veroorzaakt door de uittreding van de ondernemingen die zijn overgegaan naar het bedrijfstakpensioenfonds (PME). Bij deze overgang is afgesproken ook de reeds opgebouwde pensioenrechten over te dragen naar het bedrijfstakfonds.



Figuur 2: Saldo toe- en uittredingen

Een volledig verloop van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden in 2007 is weergegeven in onderstaand schema.

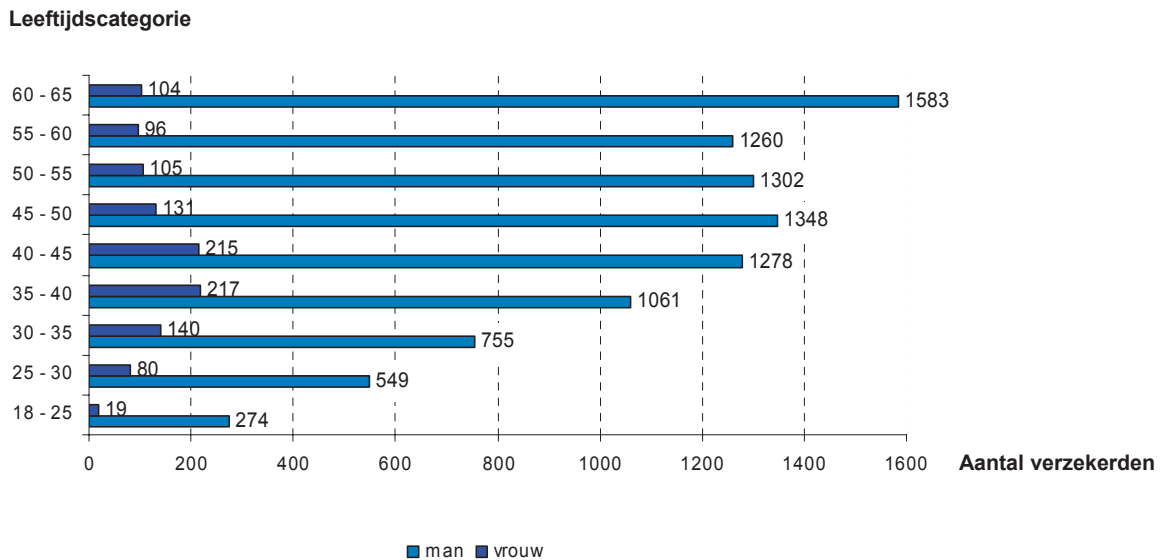
Verloop	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ingegaan pensioen		
			ouderdoms-pensioen	nabestaanden-pensioen	overigen
Stand ultimo 2006	11.612	26.901	8.427	5.530	992
Toetreding	1.022	-	-	338	49
Vertrek	- 1.761	1.761	-	-	-
Pensionering	- 323	- 650	973	-	-
Overlijden	- 33	-98	- 439	- 290	- 8
Andere oorzaken	-	- 748	- 433	- 69	- 119
Waardeoverdrachten	-	- 746	-	-	-
Stand ultimo 2007	10.517	26.420	8.528	5.509	914

Tabel 3: Verloop (gewezen) deelnemers en gepensioneerden

Het aantal onder "overigen" bestaat uit wezen-, vroeg- en arbeidsongeschiktheidspensioen. Onder "Andere oorzaken" is de afname vanwege het verval van aanspraken, beëindiging van tijdelijke pensioenen, pensioenafkopen en correcties verantwoord. Ook hieruit blijkt de verschuiving tussen de deelnemers en de gewezen deelnemers. Het totaalbestand van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden neemt af met 1.574.

### Leeftijdverdeling deelnemers

De onderstaande grafiek geeft een inzicht in de verdeling van het deelnemersbestand over de leeftijdscategorieën en de sekse.

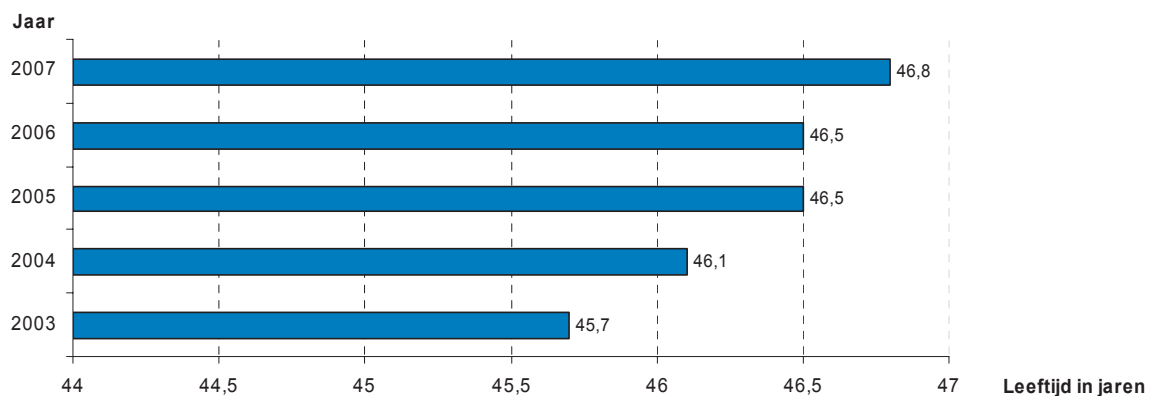


Figuur 3: Leeftijdverdeling deelnemers ultimo 2007

Het deelnemersbestand bestaat eind 2007 voor 89,5% uit mannen en voor 10,5% uit vrouwen. Het hogere aantal deelnemers in de leeftijdscategorie 60 – 65 wordt veroorzaakt door arbeidsongeschikten en personen die hun deelneming vrijwillig voortzetten, onder andere vanwege de opbouw voor pensioen vanaf 65 jaar door deelnemers die inmiddels een vroegpensioen ontvangen vanuit één der bedrijfstakpensioenfondsen.

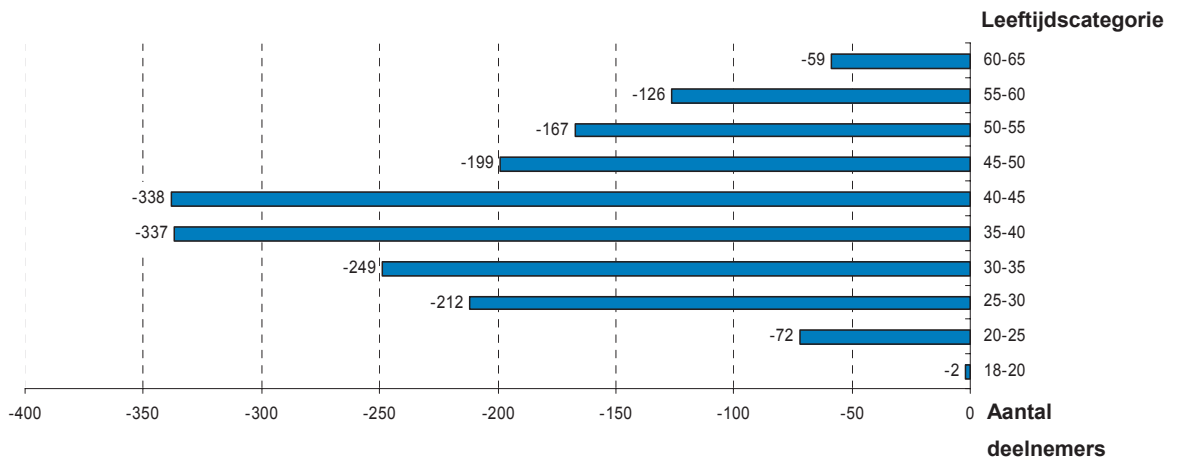
### Gemiddelde leeftijd

De gemiddelde leeftijd van het deelnemersbestand is, na een stabilisatie in 2006, in 2007 weer iets toegenomen en wel met 0,3 jaar tot 46,8 jaar.



Figuur 4: Gemiddelde leeftijd van de deelnemers

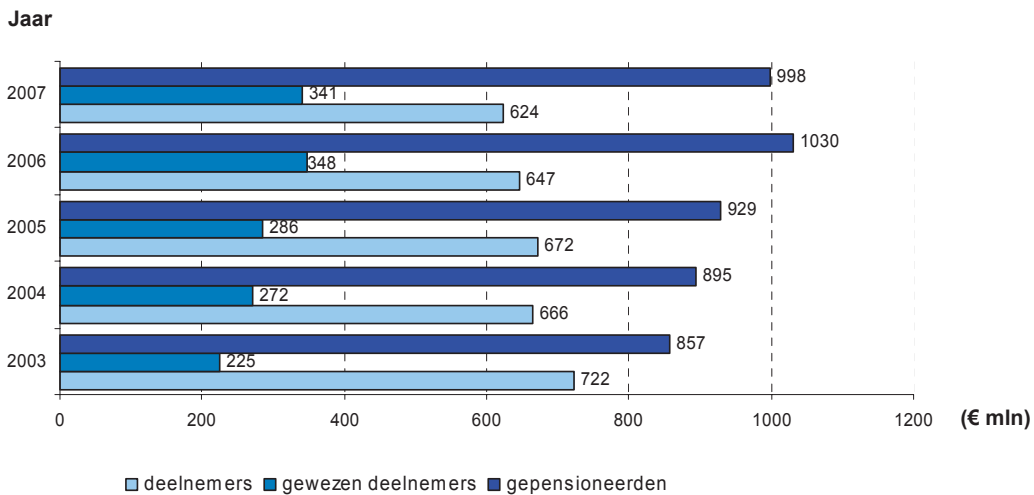
Uit de onderstaande grafiek blijkt dat de uitdiensttrekders normaal zijn verdeeld over de leeftijdsklassen. Het grootste aantal uittrekders bevindt zich in de leeftijdsgroep tussen 35 en 45 jaar.



Figuur 5: Leeftijdsverdeling deelnemers van wie de deelneming is beëindigd

#### Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is ultimo 2007 gedaald tot € 1.963 miljoen. In onderstaande grafiek is een verdeling weergegeven van de voorziening pensioenverplichtingen naar verschillende categorieën. De voorziening voor gewezen deelnemers en gepensioneerden bleef nagenoeg gelijk. De voorziening voor deelnemers is afgenomen conform de trend die enkele jaren geleden is ingezet.



Figuur 6: Voorziening pensioenverplichtingen naar categorie

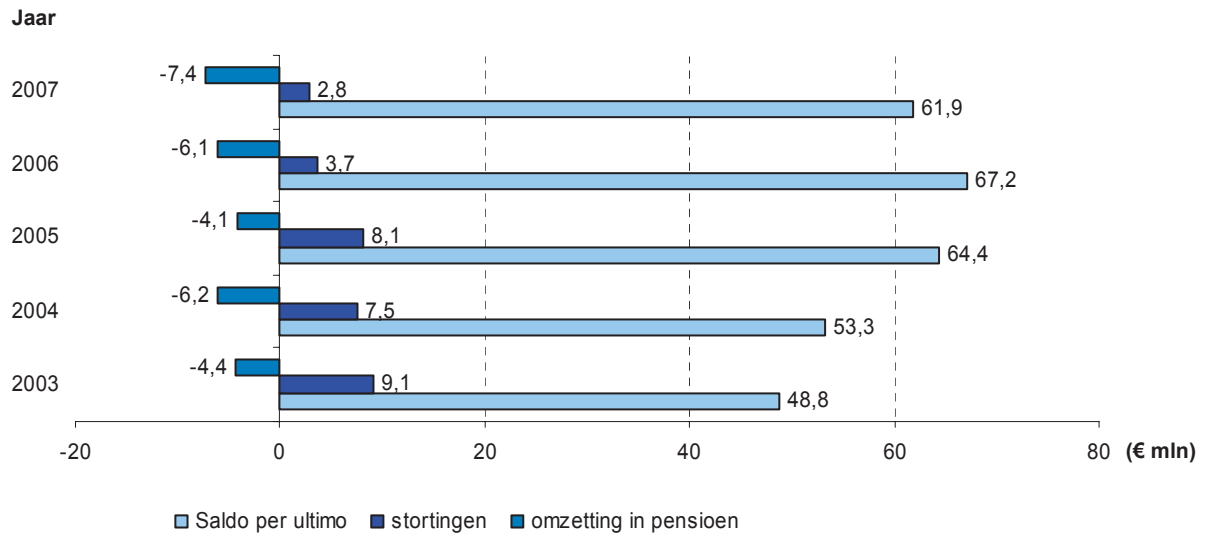
#### Aanvullende pensioenrekening

Deelnemers kunnen zelf een aanvullend pensioen opbouwen door deel te nemen aan de aanvullende pensioenrekening (APR). De aanvullende pensioenrekening is een spaarregeling voor rekening en risico van de deelnemer. Het saldo bedroeg ultimo 2007 € 65,2 mln. Hierin zijn ook begrepen de saldi van de prepensioenrekeningen ten behoeve van de (voormalige) vroegpensioenregeling van de Fokker-ondernemingen.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling weer van de saldi op deze rekeningen over de periode 2003 - 2007.

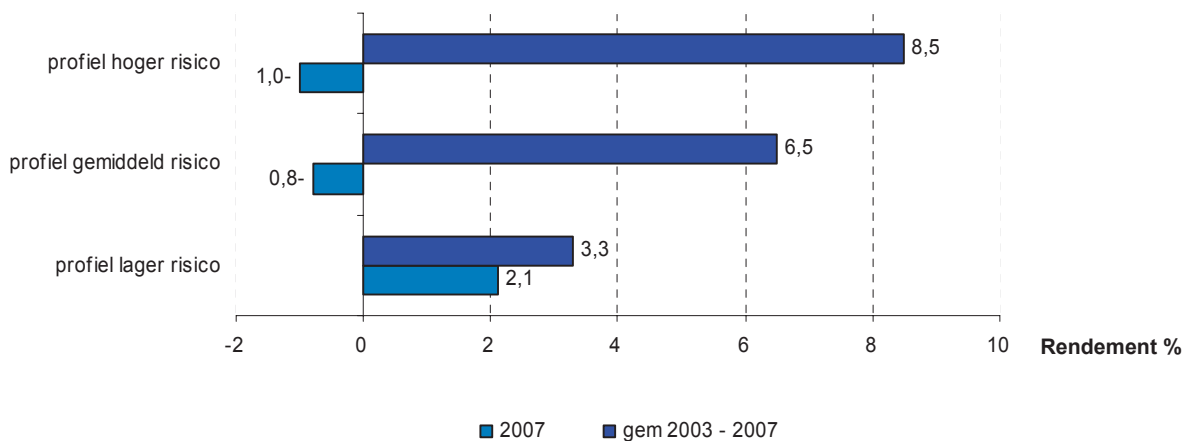
De in 2006 doorgevoerde wijzigingen in de pensioenregeling betekenden een sterke beperking van de mogelijkheid tot aanvullende storting op de APR.

In onderstaande grafiek is deze afname van de stortingen duidelijk zichtbaar.



*Figuur 7: Verloop van de saldi op de Aanvullende pensioenrekeningen*

De saldi van de APR zijn belegd volgens de door de deelnemers gekozen beleggingsmixen. In onderstaande grafiek is per beleggingsprofiel het jaarrendement in 2007 en het gemiddeld rendement over de afgelopen 5 jaar van de APR weergegeven.



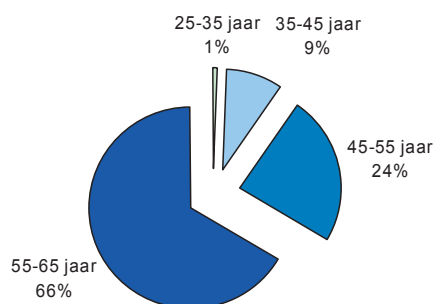
*Figuur 8: Rendement van de Aanvullende pensioenrekeningen per beleggingsprofiel*



### Arbeidsongeschiktheid

Het percentage arbeidsongeschikten ten opzichte van het totale deelnemersbestand bedroeg ultimo 2007 6,1% (2006: 6,0%). Evenals vorig jaar is ook in 2007 het aantal arbeidsongeschikten nauwelijks toegenomen. Oorzaak is het langzaam maar zeker doorwerkende effect van de WIA-wetgeving, die tot doel heeft de instroom van arbeidsongeschiktheidsregelingen te verminderen.

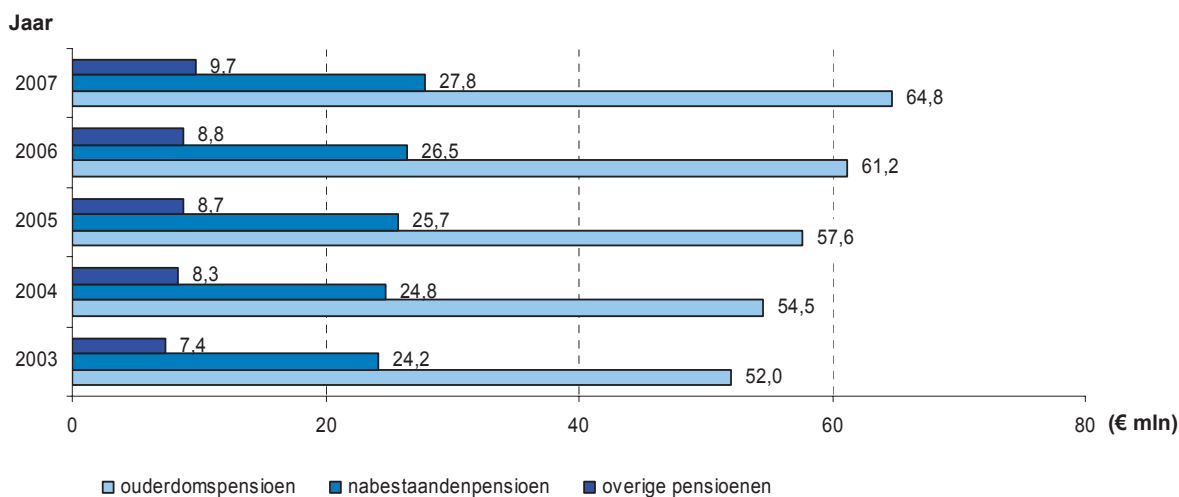
De verdeling van de arbeidsongeschikten over de verschillende leeftijdscategorieën is in onderstaande grafiek opgenomen. Ten opzichte van vorig jaar zijn hierin nauwelijks verschuivingen opgetreden.



Figuur 9: Leeftijdsverdeling arbeidsongeschikten

### Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen over 2007 bedroegen in totaal € 102,3 miljoen. Dit is € 5,8 miljoen meer dan in 2006. De pensioenuitkeringen kunnen worden verdeeld over ouderdomspensioenen, nabestaandenpensioenen en overige pensioenen. Onder deze laatste categorie vallen onder andere wezen-, vroeg- en arbeidsongeschiktheidspensioenen.



Figuur 10: Uitgekeerde pensioenen naar soort

## 2.4 **Beleggingen**

### *Economische ontwikkelingen 2007*

De wereldeconomie groeide in 2007 met circa 3,5%<sup>3</sup>. Dit is lager dan eind 2006 werd verwacht. Belangrijkste reden voor deze groeivertraging is de groter dan verwachte impact van de Amerikaanse hypotheekcrisis. De Amerikaanse economie, welke voor tweederde afhankelijk is van consumptieve uitgaven, vertoont duidelijk tekenen van verzwakking nu de daling van de huizenprijzen een einde heeft gemaakt aan het omzetten van de overwaarde van huizen in consumptieve bestedingen. In het begin van 2007 was er al sprake van een aanbodoverschot op de huizenmarkt en ondanks de sterk gereduceerde nieuwbouw, is dit overschot alleen maar opgelopen. Met de relatief hoge leningen ten opzichte van de waarde van de woningen, waren banken soms genoodzaakt om over te gaan tot gedwongen verkopen. De Amerikaanse regering heeft hier wel paal en perk aan proberen te stellen, maar dit heeft niet kunnen voorkomen dat de markten waarbij hypotheekleningen als onderpand werden gebruikt, sterk te lijden hadden. De groei van de Amerikaanse economie kwam in 2007 uit op circa 2,5%.

De inflatie in de Verenigde Staten is opgelopen tot 4%, onder meer door de sterke toename van de olieprijs. Dit heeft de Amerikaanse centrale bank (Fed) in een lastige positie gebracht. Het verlagen van de rente om de groei te stimuleren kan immers een verder prijsopdrijvend effect hebben. Toch heeft de Fed in 2007 een aantal keer de rente verlaagd. Het was vooral de onrust op de financiële markten die de Fed hiertoe deed besluiten. Dit klinkt tegenstrijdig, maar met de reële economische effecten van de hypotheekcrisis een terecht besluit.

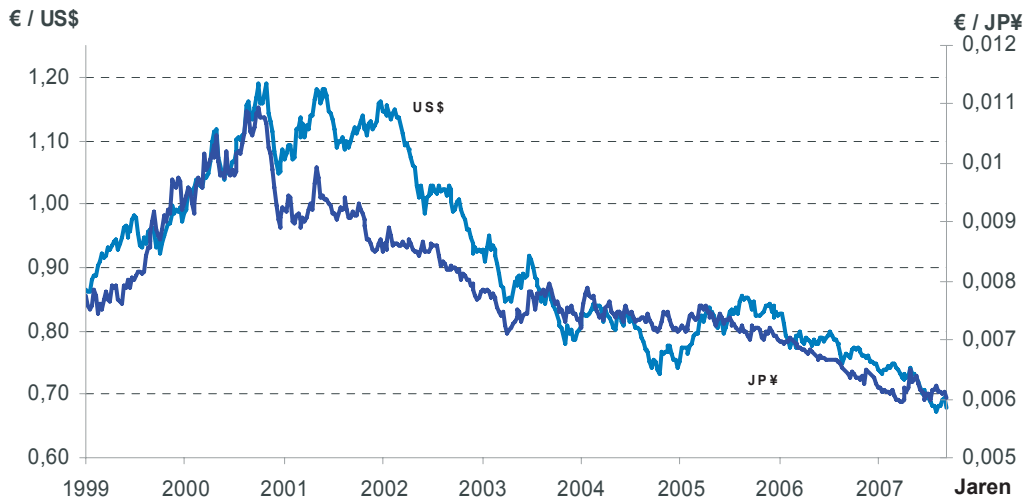
De economie in Europa groeide in 2007 met circa 2,5%. Door de sterke euro en de groeivertraging in de Verenigde Staten viel ook dit groeicijfer wat tegen ten opzichte van eerdere verwachtingen. De arbeidsmarkt ontwikkelt zich echter goed en met een relatief hoge spaarquote lijken de vooruitzichten hier toch duidelijk gunstiger dan aan de andere kant van de oceaan. Europa is de laatste jaren minder afhankelijk geworden van de Verenigde Staten als exportmarkt en is meer zaken gaan doen met landen in ontwikkeling en binnen Europa. Door de sterke euro is de inflatie in Europa bovendien minder scherp toegenomen. Dat de inflatie in Europa toch ook al ruim 3% bedraagt, komt vooral door de loondruk als gevolg van de krappe arbeidsmarkt.

In Japan zette het economische herstel niet door en de economie lijkt zelfs weer wat terug te vallen. Over het jaar 2007 groeide de Japanse economie weliswaar nog met 2,0% maar er is duidelijk sprake van een afnemend momentum. De vertraging is vooral het gevolg van het uitblijven van consumptieve uitgaven. Japanse ondernemers waren tot de zomer nog redelijk positief over de toekomstige groeimogelijkheden, maar ook hier is het sentiment omgeslagen. Hoofdoorzaak is het uitblijven van loonsverhogingen, ondanks de duidelijk verbeterde arbeidsmarkt. In lijn hiermee is er nog steeds slechts 0,3% inflatie in Japan.

De landen in ontwikkeling bleven stevig groeien met circa 7%. Dit groeitempo is slechts beperkt aan het afnemen door de groeivertraging in Europa en de Verenigde Staten. De differentiatie tussen de landen is echter groot. Sommige (olie-exporterende) landen tonen grote overschotten, terwijl andere landen hun groei nog hoofdzakelijk met geleend geld financieren. Deze laatste groep heeft last van de kredietcrisis. De landen met een overschot zien we juist veel investeringen doen, niet alleen lokaal, maar ook in bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Europa. China en India voeren nog steeds de boventoon qua economische groei met respectievelijk meer dan 10% en 8%.

<sup>3</sup> Bron: The Economist, consensus economics

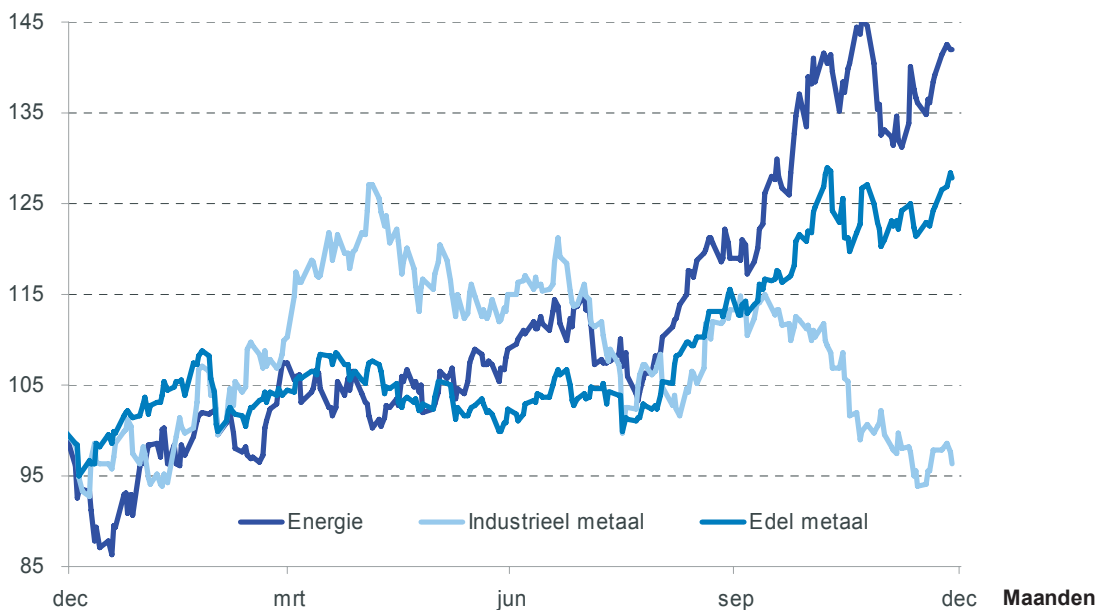
De Chinese valuta is in 2007 weer gerevalueerd ten opzichte van de Amerikaanse dollar en wel met ruim 7%. Nu de Amerikaanse dollar zo zwak is ten opzichte van de euro en de exportgroei van de Verenigde Staten sterk is toegenomen, lijkt het onderwerp van de goedkope Chinese munt wat op de achtergrond te raken. In onderstaande figuur zijn de waardeontwikkeling van de Amerikaanse dollar en de Japanse yen weergegeven ten opzichte van de euro vanaf 1999. Beide valuta's waren sinds de introductie van de euro nog niet zo laag gewaardeerd.



Figuur 11: Wisselkoersen (1999-2007) t.o.v. de euro

De grondstoffen- en energieprijzen vertoonden in 2007 gemiddeld een opgaande trend. Uit onderstaande grafiek blijkt dat energie en edelmetaal een sterke waardetoeename hebben laten zien. Ondanks aandringen van diverse landen heeft de OPEC de olieproductie slechts beperkt verhoogd. Met de aanhoudende vraag uit China en de Verenigde Staten heeft de prijs van een vat olie de \$110 reeds bereikt. De hoge prijs voor edelmetaal is deels te verklaren uit de zwakke Amerikaanse dollar.

**Waarde**



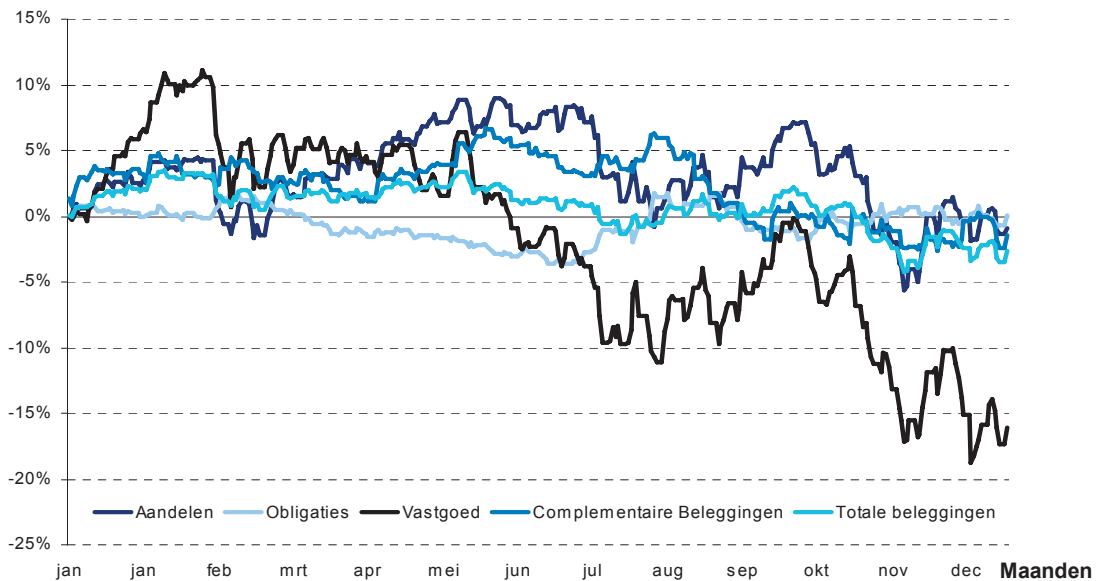
Figuur 12: Grondstofprijzen 2007

### Ontwikkelingen op de financiële markten

Bovenstaande ontwikkelingen hebben afgelopen jaar tot zeer veel onrust geleid op de financiële markten. In het begin van het jaar was het de onrust over de Chinese inflatie die de markten deed corrigeren. In de zomer werd duidelijk dat de hypotheekcrisis veel meer impact had dan voorzien. Hierop begonnen beleggers te verkopen, maar bleek vooral ook dat de bereidheid van banken om geld te verstrekken sterk terugliep. Het vertrouwen in de kredietwaardigheid van een aantal financiële instellingen daalde. Daarnaast bleek door het gebrek aan transparantie van veel gestructureerde producten, de bereidheid om aan deze producten leningen te verstrekken sterk te zijn afgenomen. Omdat veel financieringen niet werden verlengd, werden de uitgevers van deze producten gedwongen onderliggende posities te verkopen. In een markt met weinig animo om deze posities over te nemen, leidde dit opnieuw tot verliezen. Eind 2007 was er al voor € 100 miljard aan hypotheekgerelateerde posities afgeschreven.

Onderstaande figuur toont de waardeontwikkeling van aandelen en obligaties over het afgelopen jaar in euro's. Veel beleggers zijn deze zomer hun risicoprofiel gaan verlagen. Hierop werden aandelenposities gereduceerd, evenals risicovollere obligaties. Tegelijkertijd werden staatsobligaties aangekocht. De Europese kapitaalmarktrente steeg afgelopen jaar desondanks met circa 0,5 procentpunt naar 4,7% procentpunt. Door deze rentestijging was het rendement op staatsobligaties vrijwel nihil.

#### Rendement



Figuur 13: Rendementen Beleggingen Wereldwijd 2007 (EUR)

Qua rendement hebben het afgelopen jaar complementaire beleggingen zich als beste weten te manifesteren met een gemiddeld rendement van 5% in euro. In lokale valuta lag dit zelfs boven de 8%. Beursgenoteerd vastgoed liet een sterke daling zien. Na een aantal uitstekende jaren waren de waarderingen sterk opgelopen, maar een daling van 27% is aanzienlijk. Hiermee was het gelijk de minst presterende categorie. Ook aandelen hadden een matig rendement van 0,1%. De Japanse aandelenmarkt had het laagste rendement van -13,5% in euro's. De overige Aziatische landen en de landen in ontwikkeling hadden daarentegen opnieuw een prima jaar met respectievelijk 19% en 26% rendement in euro's.

### *Strategisch beleggingsbeleid*

Binnen de portefeuille vastrentende waarden is voor het deel Europese bedrijfsobligaties een splitsing gemaakt tussen het renterisico en het kredietrisico. Het beheer van het kredietrisico wordt daarbij verdeeld over actief beleid mét en zonder gebruik van leverage (hefboomeffect). Het beheer met gebruik van leverage is ondergebracht bij de beleggingscategorie Complementaire Beleggingen. In onderstaande tabel staat de strategische asset mix per eind 2007 vermeld. Aangezien Pensioenfonds Stork geen groot risico wil lopen door schommelingen in de valutakoersen, worden de strategische posities in Amerikaanse dollars voor 90% afgedekt naar de euro. Dit heeft in 2007 positief bijgedragen aan het totale resultaat. Om de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor renteschommelingen te verminderen is deze gedeeltelijk afgedekt met een portefeuille interest rate swaps. Door de stijging van de rente heeft deze portefeuille negatief bijgedragen aan het rendement.

<i>Categorie</i>	Asset Mix (%)	
	2007	2006
Vastrentende waarden	43,0	45,0
Aandelen	35,0	35,0
Vastgoed	15,0	15,0
Complementaire beleggingen	7,0	5,0
Totaal	100,0	100,0

*Tabel 4: Strategische asset mix ultimo 2007*

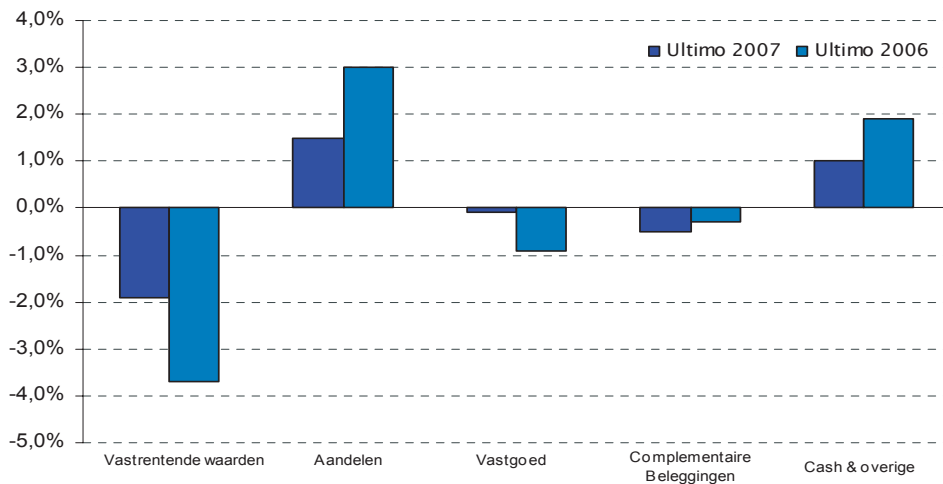
De strategische beleggingsportefeuille heeft in 2007 geleid tot een bescheiden rendement van 0,7%. Over de vijfjaarsperiode bedraagt het gemiddeld rendement 8%.

<i>Categorie</i>	Totaal rendement (%)	
	2007	2003-2007
Vastrentende waarden	0,7	3,1
Aandelen	0,1	11,6
Vastgoed	0,3	7,8
Complementaire beleggingen	3,3	n.a.
Totaal excl. strategische afdekkingen	0,7	6,8
Totaal incl. strategische afdekkingen	0,7	8,0

*Tabel 5: Rendementen strategisch beleggingsbeleid*

### *Tactisch beleggingsbeleid*

Tot half augustus 2007 is sprake geweest van een overwogen positie in aandelen en waren de posities in vastrentende waarden en vastgoed onderwogen. In het derde kwartaal zijn de relatieve over- en onderwegingen verkleind om de risico's niet te groot te laten worden. Aan het eind van 2007 is de positie in aandelen weer iets uitgebreid. In de grafiek op de volgende pagina vindt u een weergave van de relatieve posities per beleggingscategorie ultimo 2007.

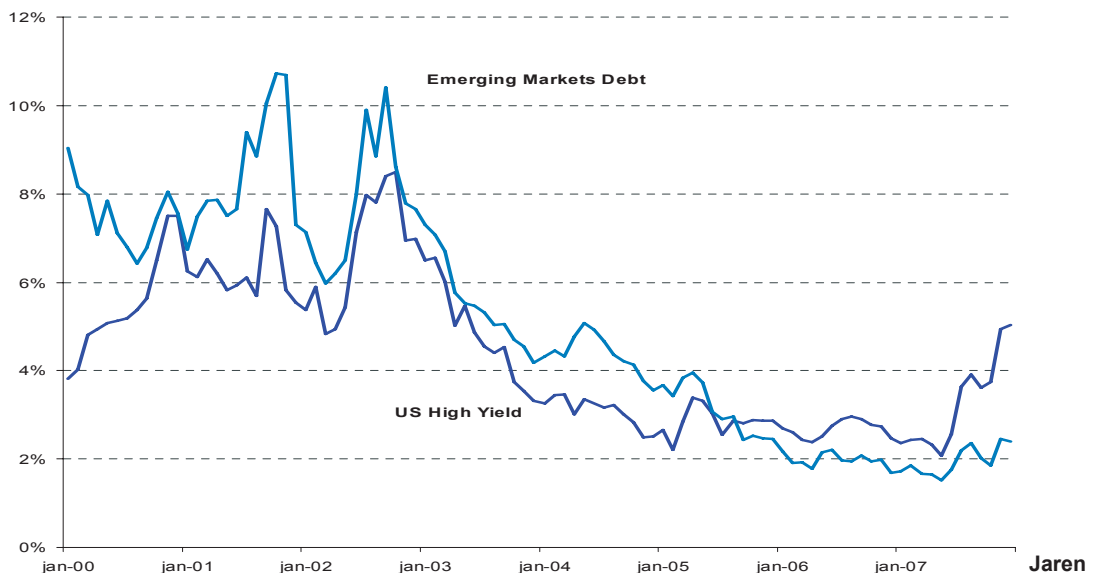


Figuur 14: Over- en onderwegingen per beleggingscategorie

#### Vastrentende waarden

In deze beleggingscategorie is in de tweede helft van 2007 een belangrijke wijziging doorgevoerd. De categorie Europese bedrijfsobligaties is opgesplitst in krediet -en renterisico. Bovendien is de totale weging van Europese bedrijfsobligaties binnen de portefeuille verlaagd ten gunste van Complementaire Beleggingen. Door de kredietcrisis zijn beleggers meer vergoeding gaan eisen voor het additionele (krediet)risico. Dit zorgde voor een sterke toename van de spreads. Onderstaande grafiek geeft deze additionele vergoedingen weer voor Amerikaanse bedrijfsobligaties (high yield) en voor leningen uitgegeven door landen in ontwikkeling. Vooral de opslag op Amerikaanse bedrijfsobligaties is in 2007 sterk opgelopen tot het niveau van eind 2003.

#### Kredietopslag



Figuur 15: Additionele vergoeding kredietrisico

Door de zwakke Amerikaanse dollar zagen we, ondanks de rentedaling, bij Amerikaanse staatsobligaties weinig rendement. Dit gold ook voor Amerikaanse (high yield) obligaties en leningen van landen in ontwikkeling. De relatieve wegingen hebben per saldo weinig bijgedragen aan het resultaat binnen deze categorie. Door de slechte resultaten van een aantal specifieke managers is het rendement in 2007 op -1,6% uitgekomen. De tabel op de volgende pagina geeft de wegingen ultimo jaar weer binnen de portefeuille vastrentende waarden.

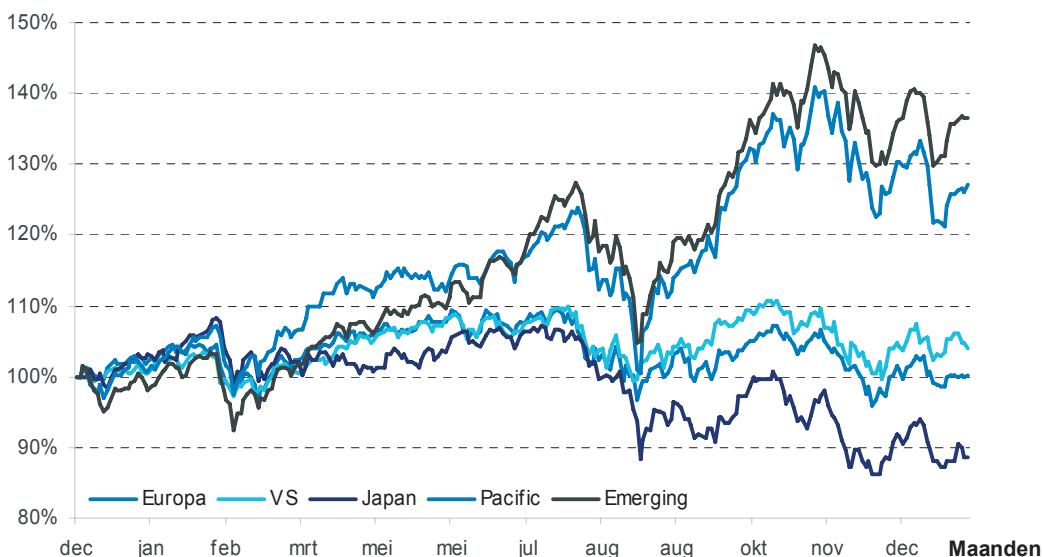
Categorie	Weging (%)	
	tactisch	strategisch
Europese staatsobligaties	60,3	60,0
Europese credits	15,1	16,0
Amerikaanse staatsobligaties	12,2	12,0
High Yield obligaties	6,1	6,0
Obligaties opkomende markten	6,3	6,0
Totaal	100,0	100,0

Tabel 6: Regiowegingen vastrentende waarden ultimo 2007

### Aandelen

Het rendement op aandelen was in 2007 -0,8%. Dit kwam hoofdzakelijk door de negatieve rendementen in de Verenigde Staten en Japan. Vielen de lokale rendementen al niet mee, door de dalingen van de Amerikaanse dollar en de Japanse yen bleef daar in euro's nog minder van over. De Amerikaanse dollar is weliswaar strategisch voor 90% afgedekt, maar dat wordt gescheiden gepresenteerd bij de rendementscijfers (zie tabel 9).

### Indexwaarde



Figuur 16: Aandelenrendementen per regio 2007 (lokale valuta)

De onderweging van de Verenigde Staten heeft goed gewerkt, evenals de overwogen posities van de landen in ontwikkeling en de Pacific exclusief Japan. Per saldo is de bijdrage van de regioallocatie aan het rendement op aandelen positief geweest. Dit is helaas niet voldoende gebleken voor een positief relatief rendement als gevolg van de tegenvallende resultaten van de externe vermogensbeheerders.

In onderstaande tabel staan de specifieke over- en onderwegingen per ultimo 2007.

Regio	Weging (%)	
	tactisch	strategisch
Europa	44,1	43,0
Verenigde Staten	34,9	37,0
Japan	8,9	10,0
Verre Oosten exclusief Japan	4,3	3,0
Opkomende markten	7,8	7,0
Totaal	100,0	100,0

Tabel 7: Regiowegingen aandelen ultimo 2007

#### Vastgoed

Begin 2007 is het laatste directe vastgoed verkocht, waardoor alle Europese vastgoedbeleggingen nu uit indirecte belangen bestaan. Alleen in de Verenigde Staten heeft Pensioenfonds Stork nog een aantal directe belangen via partnerships. Dit belang was omvangrijker, maar dit is de afgelopen jaren (ook in 2007) grotendeels verkocht. Ultimo 2007 staat er nog één appartementencomplex in de verkoop en zijn er verder enkel indirecte belangen in kantoorgebouwen.

De investering in de nieuwe Europese fondsen vindt gefaseerd plaats. In de loop van dit jaar is dit al voor een belangrijk deel ingevuld. Door de beperkte liquiditeit en de strenge selectie bij de investeringen heeft dit echter nog niet volledig plaatsgevonden. Per saldo is inclusief de verkoop van het vastgoed, voor circa € 50 miljoen omgezet in deze categorie. Dit is inclusief de eerste investering in het Europese Infrastructuur fonds. Infrastructuur is toegevoegd om de vastgoedportefeuille verder te diversifiëren. Infrastructuur genereert inflatiegerelateerde inkomsten en bestaat uit contracten van niet zelden langer dan dertig jaar. Bovendien vertoont dit type belegging veelal een stabiele waardegroei. Eigenschappen die uitstekend passen bij de verplichtingen van een pensioenfonds.

Afgelopen jaar zagen we de trend doorzetten dat door de aanhoudende vraag naar vastgoed het aanvangsrendement lager is komen te liggen. Door de kredietcrisis is het risicoprofiel bovendien gemiddeld iets toegenomen. Pensioenfonds Stork belegt echter in goed gediversifieerde portefeuilles, waarin de eventuele financiering in de pas loopt met de onderliggende huurcontracten of de looptijd van het product. Binnen deze portefeuilles is vrijwel geen sprake van ontwikkelingsrisico.

Hoewel beursgenoteerd vastgoed een sterke daling liet zien werd met de portefeuille vastgoed in 2007 een rendement van 3,3% behaald. Ook het relatieve rendement had in 2007 een positieve bijdrage. De wegingen van de diverse regio's en de onderweging van beursgenoteerd vastgoed droegen positief bij aan het relatieve rendement. De relatieve performance van de managers bleek wisselend, maar leverde per saldo wel een positieve bijdrage op. In absolute zin was 2007 geen goed jaar, maar relatief gesproken wel.



In onderstaande tabel staan de wegingen van de vastgoedcategorieën ultimo 2007.

	Weging (%)	
	tactisch	strategisch
Nederlands niet-beursgenoteerd vastgoed	49,1	50,0
Europees niet-beursgenoteerd vastgoed	23,8	20,0
Europees niet-beursgenoteerd infrastructuur	0,5	0,0
Europees beursgenoteerd vastgoed	14,9	20,0
Amerikaans direct vastgoed	11,7	10,0
Totaal	100,0	100,0

Tabel 8: Samenstelling vastgoedportefeuille ultimo 2007

#### Complementaire beleggingen

Voor deze categorie was 2007 een goed jaar. In lokale valuta presteerden een aantal van onze managers zelfs uitstekend. In augustus bleken de correctie op de aandelenmarkten en de invloed van de kredietcrisis ook deze categorie niet onberoerd te laten. Toch mag worden gesteld dat de ruimere mandaten, die dit type beleggers heeft, goed zijn ingezet. Het rendement (inclusief de daling van de Amerikaanse dollar) kwam uit op 4,4%.

Er worden binnen deze categorie geen actieve tactische keuzes gemaakt door Pensioenfonds Stork. De belangrijkste verschillen zijn de valuta waarin het product luidt en de onderliggende strategieën. Door over de verschillende strategieën te diversifiëren beogen de managers een stabiel rendement te realiseren dat minimaal 4% boven de geldmarktrente ligt. In het afgelopen jaar zijn zij hier goed in geslaagd.

#### Resultaten

Pensioenfonds Stork heeft over 2007 een totaal rendement behaald van -0,3%. Dit is 1,0% onder het rendement van de benchmark. De tactische keuzes inzake asset mix en regioverdeling hadden een positieve bijdrage van 0,7%. Door de slechte resultaten van de vermogenbeheerders binnen de categorieën aandelen en vastrentende waarden is het relatieve rendement het afgelopen jaar echter negatief uitgevallen.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van Pensioenfonds Stork afgezet tegen de benchmark. Deze benchmark geldt als voornaamste referentiepunt omdat hierin rekening wordt gehouden met de specifieke karakteristieken van het fonds. Over de vijfjaarsperiode is het rendement in lijn met de benchmark.

Categorie	Totaal rendement (%)			
	2007		2003-2007	
	portefeuille	Benchmark*	portefeuille	Benchmark*
Vastrentende waarden	-1,6	0,7	2,8	3,1
Aandelen	-0,8	0,1	11,4	11,6
Vastgoed	3,3	0,3	9,1	7,8
Complementaire beleggingen	4,4	3,3	n.a.	n.a.
Totaal excl. strategische afdekkingen	-0,4	0,7	6,9	6,8
Totaal incl. strategische afdekkingen	-0,3	0,7	7,9	8,0

\* Rendement op basis van strategisch beleggingsbeleid

Tabel 9: Rendementen

### *Vooruitzichten*

De economische vooruitzichten zijn de afgelopen maanden duidelijk minder gunstig geworden. De groeivertraging in de Verenigde Staten in combinatie met de ontwikkelingen op de financiële markten, zorgen ervoor dat de wereldgroei naar verwachting iets meer dan 3% zal bedragen in 2008<sup>4</sup>. Dit is een half procent minder dan in 2007. Dat deze groei toch boven de 3% ligt, komt bijna volledig op het conto van de aanhoudende groei in de opkomende landen. Hoewel ook deze landen in hun export last ondervinden van de vertragende economie blijken de binnenlandse bestedingen dit in ieder geval deels op te kunnen vangen. Dit toont direct aan dat de afhankelijkheid van de export duidelijk kleiner is geworden.

De gunstige vooruitzichten voor Europa zijn wat afgenomen. Het vertrouwen van consumenten en producenten zat tot de kredietcrisis in de lift, maar is sindsdien teruggelopen. De arbeidsmarkt blijft zich desalniettemin gunstig ontwikkelen. Mede hierdoor zijn de lonen aan het stijgen. In hoeverre de sterke euro en de groeivertraging invloed zullen gaan hebben op de winstgevendheid van bedrijven, zal vooral afhangen van de mate waarin financiële instellingen bereid zullen zijn kredieten te verstrekken. Banken zijn de afgelopen maanden duidelijk meer voorwaarden gaan stellen aan kredietverlening.

De Japanse ondernemingen zijn minder positief over de toekomstige groei dan een jaar geleden. Dit geldt ook voor de mening van de Japanse consument. Vooral het uitblijven van loonstijgingen ligt hieraan ten grondslag. De export blijft de belangrijkste bron van groei, ook in 2008. De Japanse yen is het afgelopen jaar circa 10% minder waard geworden ten opzichte van de Amerikaanse dollar, wat gunstig is voor de export van Japan. We zien bovendien de export naar de rest van Azië toenemen. Of en in hoeverre deze voldoende zal zijn om het Japanse economische herstel te bewerkstelligen, valt te bezien.

De gemiddelde waardering van aandelen is door de recente dalingen verbeterd. Hoewel de groeivoorzichten zijn verminderd, lijken aandelen bij de huidige waardering relatief goedkoop. De huidige winstverwachtingen zijn naar onze smaak echter wat té positief. Met een oplopende inflatie lijken obligaties relatief minder interessant, zeker nu de groeivertraging al voor een belangrijk deel is ingeprijsd. Het lijkt erop dat een recessie van de Amerikaanse economie al voor een belangrijk deel door de financiële markten is verwerkt in de waarderingen. Voor de categorie vastgoed blijven wij relatief positief. De vraag naar deze categorie blijft groot. Bovendien lijkt de afhankelijkheid van deze categorie voor de kredietcrisis relatief beperkt. De vraag naar grondstoffen zal naar verwachting onverminderd groot blijven, waarbij het aanbod nog steeds de prijsbepalende factor is. Wij verwachten dat de olieprijs zich op het huidige hoge niveau zal handhaven, mits de wereldgroei niet verder terugvalt dan nu wordt verwacht.

Het bovenstaande maakt ons per saldo slechts bescheiden positief voor 2008. De recente koersdalingen geven weliswaar mogelijkheden, maar de risico's zijn ook toegenomen. Met de grote verliezen bij financiële instellingen en de groeivertraging in het verschiep achtten wij de kans op een hoog rendement klein. De recente rentedalingen lijken een recessie al min of meer in te prijzen. Aandelen zijn kwetsbaar voor neerwaartse winstbijstellingen. De kredietmarkten zijn hier al voor een deel op vooruitgelopen. Er zal rekening moeten worden gehouden met veel volatiliteit, in elk geval tot duidelijk is hoe diep de kredietcrisis precies is.

<sup>4</sup> Bron: The Economist, Consensus Economics

## **2.5    *Uitvoering***

De uitvoeringskosten bedroegen in 2007 € 5,5 miljoen (2006: € 5,4 miljoen). Deze kunnen worden toegerekend aan twee kostendragers te weten: beleggingen en pensioenuitvoering.

De beleggingskosten betreffen alle interne beleggingsgerelateerde kosten. De kosten van extern vermogensbeheer en effectenbewaring worden direct op de beleggingsopbrengsten in mindering gebracht. De interne beleggingskosten uitgedrukt in verhouding tot het belegd vermogen bedragen 0,09%. De kosten van extern vermogensbeheer en effectenbewaring bedragen 0,29% hetgeen de totale kosten op 0,38% van het belegd vermogen brengt.

## **2.6    *Communicatie***

### *De Pensioenwet en communicatie*

In de in 2007 in werking getreden Pensioenwet hebben voorlichting en communicatie nadrukkelijk een plaats gekregen. Kerngedachte hierbij is dat er sprake moet zijn van consistentie tussen de pensioentoezegging, de realisatie hiervan en de communicatie hierover.

Dit betekent voor Pensioenfonds Stork dat de reeds bestaande informatiekkanalen worden uitgebreid of geïntensiveerd. Zo is De Kern in 2007 verder ontwikkeld tot een volwaardig magazine. Het doel hiervan is de betrokkenheid met het pensioenfonds verder te vergroten en meer inzicht te geven in het gevoerde beleid.

Daarnaast hebben deelnemers en gepensioneerden in 2007 informatie ontvangen over onder andere de aanpassing van de pensioenuitkering, de overgangsrechten en de pensioenopbouw. Voor dit laatste is gebruik gemaakt van het vernieuwde Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Verder is de door de wet voorgeschreven startbrief in gebruik genomen die deelnemers bij aanvang van deelneming direct inzicht geeft in de inhoud van de pensioenregeling.

Voor alle HR-functionarissen heeft Pensioenfonds Stork in september 2007 een middag georganiseerd om de pensioenmaterie onder de loep te nemen. Een bijeenkomst die veel belangstelling heeft gekregen en waar nuttige en bruikbare informatie is gepresenteerd. In 2008 zal dit een vervolg krijgen in de vorm van een "Opstapcursus Pensioen" voor nieuwe medewerkers van HR.

Ook in 2008 zal Pensioenfonds Stork een aantal wijzigingen doorvoeren in haar communicatiemiddelen. Zo zal de toegankelijkheid van de website worden verbeterd en wordt er een rekenmodule ontworpen die het mogelijk maakt de deelnemers te informeren over de effecten van herschikking en vervroeging van pensioen.

## **2.7    *Tot besluit***

Het Bestuur spreekt grote waardering uit voor de wijze waarop de directie en medewerkers van het fonds de belangen van deelnemers en gepensioneerden ook in 2007 hebben behartigd.

### 3 Personalia

#### **Samenstelling Bestuur per 31 december 2007**

*Aangewezen door Raad van Bestuur Stork N.V.:*

drs. J.C.M. Schönfeld (voorzitter)  
mr. W.F. van Dorp (plaatsvervangend voorzitter)  
Ir. J.R.N.A. Cornuit  
H.T.A. Heijtel RA  
drs. J.G.B.J. Hooge Venterink

*Gekozen door Deelnemersraad Pensioenfonds Stork:*

J.C. Plat (secretaris)  
H. Duijst  
F.H. Harmsen  
*Vacature op voordracht pensioengerechtigden*  
*Vacature op voordracht vakverenigingen*

#### **Samenstelling Audit Committee**

H. Duijst (voorzitter)  
mr. W.F. van Dorp  
drs. J.G.B.J. Hooge Venterink

#### **Samenstelling Klachten-/geschillencommissie**

mr. W.F. van Dorp (voorzitter)  
J.R.N.A. Cornuit

#### **Samenstelling Beleggingscommissie**

H.T.A. Heijtel RA (voorzitter)  
F.H. Harmsen  
J.C. Plat  
J.R.N.A. Cornuit  
drs. R. Clement (adviseur)  
prof. dr. J. Frijns (adviseur)  
prof. dr. R.A.H. van der Meer (adviseur)

#### **Directie Pensioenfonds Stork**

ir. G.M.A. Rutten

**Managementteam Pensioenfonds Stork**

ir. G.M.A. Rutten (voorzitter)

drs. H.W.A. Brans (beleggingen)

A.R. Diepeveen (automatisering)

drs. F.T.E. Dooren RBA (finance, control & risk management)

A.J.H.N. van de Wiel (pensioenzaken)

**Actuaris**

Hewitt Associates B.V.

**Accountant**

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

## **Samenstelling Deelnemersraad per 31 december 2007**

De Deelnemersraad van Stichting Pensioenfonds Stork bestaat uit 28 leden. Deelnemers en pensioengerechtigden zijn evenredig vertegenwoordigd in de Deelnemersraad op basis van onderlinge getalsverhoudingen. Zestien leden zijn benoemd op voordracht van de Vereniging van Gepensioneerden Stork, elf op voordracht van de Centrale Ondernemingsraad Stork en een op voordracht van de Centrale Ondernemingsraad Stork Food.

### *Stork*

I.J. Kramer (Stork Fokker AESP B.V.)  
A.J. van den Nieuwelaar (Stork PMT B.V.)  
J.M. Robart (Stork Fokker AESP B.V.)  
J.S. van de Velde (Fokker Services B.V.)  
A.H. Eulink (Stork Industry Services B.V.)  
M. van den Eijnde (Stork Industry Services B.V.)  
C.S.M. Gerritsen (Stork Materieel B.V.)  
A.C. Nieman (Stork N.V.)  
M.B. Oechies (HiTecs B.V.)  
Vacature  
Vacature  
Vacature (Stork Food)

Vacature

### *Vereniging van Gepensioneerden Stork*

C. van den Berg	H.P. Böck
R.A. van den Bosch	L.G. Eilander
R. de Haan	J.F. Harberts
G. Hoogenberg	J.P.M. Kannekens
C.G. van Keken	J.K. de Klerk
A. Kortenhoff	G. Maas
J.A. Pijnappels	H.B. Tuil
B.J. Veldhuis	F. Wevers

#### 4 Jaarrekening 2007

##### 4.1 Balans per 31 december (x € 1.000)

(na resultaatbestemming)

<b>ACTIVA</b>		<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Beleggingen</b>			
1	Vastgoed	-	7.500
2	Vastgoedmaatschappijen	<b>374.477</b>	352.243
3	Leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen	-	14.522
4	Leningen	<b>5.554</b>	5.818
5	Obligaties	<b>1.028.968</b>	1.042.102
6	Aandelen	<b>917.943</b>	966.257
7	Deelnemingen	<b>3.405</b>	3.743
8	Complementaire beleggingen	<b>163.647</b>	121.029
9	Liquide middelen	<b>46.880</b>	41.185
10	Derivaten	<b>- 34.442</b>	5.879
11	Contante waarde vorderingen ex-herverzekering	<u>-</u>	<u>6.550</u>
12	<b>Totaal beleggingen</b>	<b>2.506.432</b>	2.566.828
<b>Vorderingen en overlopende activa</b>			
	Te vorderen premies	<b>2.576</b>	6.118
	Vorderingen inzake beleggingen	<b>12</b>	743
	Overige vorderingen	<b>17.295</b>	8.795
	Overige activa	<u><b>1.059</b></u>	<u>1.375</u>
13	<b>Totaal</b>	<b>20.942</b>	17.031
	<b>Totaal activa</b>	<b>2.527.374</b>	2.583.859

<b>PASSIVA</b>		<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Eigen vermogen</b>			
	<b>Algemene reserve</b>	<u>481.528</u>	<u>453.370</u>
14	<b>Totaal eigen vermogen</b>	<b>481.528</b>	453.370
<b>Technische voorzieningen</b>			
	Voorziening pensioenverplichtingen	1.963.300	2.024.589
	Voorziening voor rekening en risico deelnemers	<u>65.179</u>	<u>67.185</u>
15	<b>Totaal technische voorzieningen</b>	<b>2.028.479</b>	2.091.774
<b>Overige voorzieningen</b>			
	Voorziening personeelsbeloning	<u>2.224</u>	<u>2.320</u>
16	<b>Totaal overige voorzieningen</b>	<b>2.224</b>	2.320
<b>Overige schulden en overlopende passiva</b>			
	Opgenomen leningen ten behoeve van Amerikaans vastgoed	-	13.883
	Overige schulden	<u>15.143</u>	<u>22.512</u>
17	<b>Totaal</b>	<b>15.143</b>	36.395
	<b>Totaal passiva</b>	<b>2.527.374</b>	2.583.859



#### 4.2 Staat van baten en lasten (x € 1.000)

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>18 Beleggingsopbrengsten</b>		
Directe beleggingsopbrengsten	49.584	35.967
Indirecte beleggingsopbrengsten	<u>- 59.263</u>	<u>131.145</u>
	<b>- 9.679</b>	167.112
<b>19 Bijdragen van werkgevers en werknemers</b>	<b>85.988</b>	93.667
<b>Saldo overdrachten van rechten</b>		
Overgenomen pensioenverplichtingen	14.321	5.490
Overgedragen pensioenverplichtingen	<u>- 19.359</u>	<u>- 9.697</u>
	<b>- 5.038</b>	- 4.207
<b>20 Pensioenuitkeringen</b>	<b>- 102.301</b>	- 96.510
<b>21 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen</b>	<b>61.289</b>	46.757
<b>Mutatie voorziening voor rekening en risico deelnemers</b>	<b>2.006</b>	- 2.811
<b>Mutaties overige voorzieningen</b>	<b>87</b>	- 2.067
<b>22 Pensioenuitvoerings- en administratiekosten</b>	<u><b>- 4.194</b></u>	<u>- 4.174</u>
<b>Saldo van baten en lasten</b>	<b>28.158</b>	197.767
<b>Bestemming saldo</b>		
Mutatie in de algemene reserve	<b>28.158</b>	197.767

#### 4.3 *Kasstroomoverzicht 2007 (x € 1.000)*

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Kasstroom uit pensioenactiviteiten</b>		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	<b>85.988</b>	93.667
Overgenomen pensioenverplichtingen	<b>14.321</b>	5.490
Pensioenuitkeringen	<b>- 102.301</b>	- 96.510
Overgedragen pensioenverplichtingen	<b>- 19.359</b>	- 9.697
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	<b>- 4.194</b>	- 4.174
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	<b>- 10.394</b>	<u>8.107</u>
<i>Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten</i>	<b>-35.939</b>	- 3.117
<b>Kasstroom uit beleggingsactiviteiten</b>		
Verkopen en aflossingen	<b>3.453.413</b>	898.670
Directe beleggingsopbrengsten (inclusief gerealiseerde resultaten derivaten)	<b>89.138</b>	59.430
Aankopen en verstrekkingen beleggingen	<b>- 3.510.164</b>	- 941.456
Kosten van vermogensbeheer	<b>- 996</b>	- 856
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	<b>11.323</b>	<u>- 1.453</u>
<i>Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten</i>	<b>42.714</b>	14.335
<b>Nettokasstroom</b>	<b>6.775</b>	11.218
<i>Waardeverandering liquide middelen</i>	<b>- 1.080</b>	<u>- 323</u>
<b>Mutatie in liquide middelen</b>	<b>5.695</b>	10.895

#### 4.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening

##### Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels voor pensioenfondsen. Bedragen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro tegen de koersen per balansdatum. Alle bedragen zijn vermeld in euro en activa en passiva zijn, tenzij anders aangegeven, gewaardeerd op historische kostprijs. De beleggingen, met uitzondering van de deelnemingen en leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen, worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De marktwaarde of directe opbrengstwaarde geeft een nadere aanvulling van het actuele waardebegrip per beleggingsobject.

##### Vergelijking met voorgaand jaar

###### Stelselwijziging

Per 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. Onderdeel van de Pensioenwet is het Financieel Toetsingskader (FTK). In het FTK is de manier waarop de Nederlandsche Bank (DNB) haar toezicht op pensioenfondsen uitoefent vastgelegd. Het FTK stelt daarbij de kaders waarbinnen een pensioenfonds moet opereren. Besloten is het FTK ook toe te passen voor de jaarverslaggeving daar dit aansluit bij het door het bestuur gehanteerde beleid. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijziging zoals onderstaand opgenomen.

Voorgaande jaren zijn de Actuariële Principes Pensioenfondsen (APP) toegepast als waardering. Het FTK gaat, in tegenstelling tot APP, uit van een fair value waardering van activa en passiva. Derhalve is sprake van een stelselwijziging. De stelselwijziging heeft betrekking op:

- overgang van maximaal 4% rekenrente of lagere rentetermijnstructuur naar de rentetermijnstructuur, zoals gepubliceerd door DNB;
- de pensioenverplichtingen worden berekend volgens overlevingskansen van een generatietafel 2005-2050, inclusief toepassing sterftetrend. Voorheen werd gebruik gemaakt van de overlevingstafel GBM/GBV 1995-2000, inclusief een opslag van 2%, vooruitlopend op een overgang naar actuelere overlevingstafels;
- het eigen vermogen wordt gepresenteerd als Algemene reserve. Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen Reserve algemene risico's en Beleggingsreserve.

Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers 2006 in de jaarrekening 2007 voor genoemde aspecten aangepast. Dit geldt voor het eigen vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen. In de mutatie voorziening pensioenverplichtingen over 2006 en de actuariële bedrijfstechnische analyse over 2006 is de impact van de stelselwijziging in één post verwerkt.

De effecten van de stelselwijziging op de vergelijkende cijfers 2006 zijn als volgt (bedragen in € 1.000):

	<u>Stelsel 2007</u> <u>FTK</u>	<u>Stelsel 2006</u> <u>APP</u>
Eigen vermogen	<b>453.370</b>	477.797
Voorziening pensioenverplichtingen	<b>2.024.589</b>	2.000.162
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen	<b>46.757</b>	(36.307)

De cijfers over 2007 zijn niet meer herrekend naar het APP gezien het ontbreken van de relevantie.

Het cumulatieve effect van de stelselwijziging is in het vermogen primo 2006 verwerkt.

De stelselwijziging is als volgt in het eigen vermogen verwerkt (bedragen in € 1.000):

	<u>2007</u>		<u>2006</u>
Stand 1 januari (a)	<b>477.797</b>		363.094
(Cumulatief) effect stelselwijziging (b)	<u><b>- 24.427</b></u>		<u>- 107.491</u>
Stand 1 januari	<b>453.370</b>		255.603
Saldo van baten en lasten		114.703	
Effect stelselwijziging		<u>83.064</u>	
Saldo van baten en lasten na stelselwijziging	<u><b>28.158</b></u>		<u>197.767</u>
Stand 31 december	<b>481.528</b>		453.370

#### **Vastgoed**

Vastgoed in exploitatie wordt gewaardeerd op marktwaarde, zijnde de taxatiewaarde, rekening houdend met de kosten bij verkoop. Bij taxaties wordt rekening gehouden met de verwachte opbrengst als beleggingsobject in verhuurde staat bij vrijwillige verkoop.

#### **Vastgoedmaatschappijen**

Vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd op marktwaarde zijnde de taxatiewaarde op basis van het evenredig deel van het vermogen waartoe het pensioenfonds gerechtigd is. Vastgoedmaatschappijen bestaan uit deelnemingen in Amerikaanse vastgoedmaatschappijen en niet beursgenoteerde vastgoedfondsen. Voor zover noodzakelijk wordt een voorziening opgenomen betreffende specifieke risico's inzake Amerikaans vastgoed.

#### **Leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen**

Leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd op historische kostprijs of lagere marktwaarde.

### **Leningen**

Leningen worden gewaardeerd op benaderde marktwaarde op basis van een yield curve inclusief opgelopen rente. De yield curve is gebaseerd op de rente van staatsleningen, verhoogd met een opslag, afhankelijk van de debiteur. De leningen zijn verstrekt aan semi-overheidsbedrijven en financiële instellingen met een hoge investment rating, waardoor het kredietrisico beperkt is.

### **Obligaties**

Obligaties worden gewaardeerd op marktwaarde zijnde de beurswaarde inclusief opgelopen rente.

### **Aandelen**

Aandelen worden gewaardeerd op marktwaarde zijnde de beurswaarde.

### **Deelnemingen**

Deelnemingen worden gewaardeerd op marktwaarde op basis van het evenredig deel van het vermogen waartoe het pensioenfonds gerechtigd is.

### **Complementaire beleggingen**

Complementaire beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

### **Derivaten**

Derivaten (afgeleide financiële instrumenten) worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Derivaten worden uitsluitend gehanteerd voorzover zij passen binnen het beleggingsbeleid en worden, met uitzondering van de interest rate swaps en valutatermijntransacties, enkel toegepast om snelle en efficiënte aanpassingen van de (geografische) allocatie en/of duration te realiseren. Strategisch worden interest rate swaps ingezet ter afdekking van het renterisico van de pensioenverplichtingen. Valutatermijntransacties worden ingezet om het valutarisico op de dollar strategisch af te dekken.

### **Eigen vermogen**

Voor het eigen vermogen zijn het minimum niveau, de minimale reservegrens, het streefniveau en de restitutiegrens, zoals gedefinieerd in de ABTN, van belang.

In het eigen vermogen is een wettelijke herwaarderingsreserve begrepen.

Deze herwaarderingsreserve wordt aangehouden voor de volgende niet gerealiseerde herwaarderingsreserves:

- waardevermeerdering van activa, waarvan de waardeveranderingen via de indirecte beleggingsopbrengsten zijn verantwoord en waarvoor geen frequente marktnoteringen voorhanden zijn. Deze categorie geldt voor vastgoed, leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen, complementaire beleggingen en niet beursgenoteerde afgeleide financiële instrumenten;
- waardeveranderingen van financiële instrumenten die als afdekkingsinstrument dienen en effectief zijn.

### **Voorziening pensioenverplichtingen**

De voorziening pensioenverplichtingen wordt vastgesteld volgens de 'opgebouwde rechten'-methode en berekend op basis van grondslagen die zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op marktwaarde waarbij bij de berekening gebruik wordt gemaakt van de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt gebruik gemaakt van de overlevingskansen van een prognosetafel 2005-2050 inclusief sterftetrend zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. De starttafel is 2005-2010. Voor mannen en vrouwen wordt een leeftijdsterugstelling van 1 jaar gehanteerd voor alle verzekeringsvormen. Aangenomen wordt dat 90% van de (gewezen) deelnemers gehuwd is. Bij gepensioneerden wordt de werkelijke burgerlijke staat in aanmerking genomen. Voor de gewezen deelnemers en gepensioneerden wordt een leeftijdsverschil tussen man en vrouw van 3 jaar verondersteld. Voor deelnemers wordt een leeftijdsverschil van 2,5 jaar verondersteld en wordt gebruik gemaakt van seksneutrale levensverwachtingen. Tevens is een opslag voor toekomstige excassokosten van 2% opgenomen.

In de periode tot 31 december 1998 werd pensioen ingekocht volgens het 65-x systeem. Ultimo 1998 was er nog een verschil tussen de tijdsevenredige pensioenaanspraken en de gefinancierde pensioenaanspraken (het backservicehiat). Pensioenfonds Stork zal dit verschil wettelijk op 1 januari 2010 afgefinancierd moeten hebben. Financiering vindt plaats door middel van een opslag op de premie op basis van actuele fondsgrondslagen.

Jaarlijks wordt door het Bestuur bepaald of een toeslag gegeven kan worden. De toeslag is altijd voorwaardelijk. Een eventuele toeslag wordt verleend op opgebouwde aanspraken van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden inclusief de reeds verleende toeslagen, voor zover en zolang de middelen van het fonds dit toelaten. Het Bestuur heeft besloten per 1 januari 2008 een toeslag te verlenen van 1,29% voor gewezen deelnemers en gepensioneerden en van 4,29% voor actieve deelnemers. Deze toeslag is per 31 december 2007 in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

### **Voorziening voor rekening en risico deelnemers**

Ten behoeve van aanvullende pensioenopbouw kunnen deelnemers gelden storten. De ingelegde gelden worden belegd voor rekening en risico van de deelnemer.

De aanwending is uitsluitend ten behoeve van een pensioen, waardoor deze voorziening onderdeel uitmaakt van de technische voorzieningen en betrokken wordt bij de toetsing van het vermogen versus de verplichtingen. De waarde van deze voorziening is gebaseerd op de rendementsontwikkeling van de door de individuele deelnemer gekozen beleggingsmix.

### **Voorziening personeelsbeloning**

De voorziening personeelsbeloning bestaat grotendeels uit een voorziening pensioenen gebaseerd op RJ Richtlijn 271. Pensioenfonds Stork kent voor haar medewerkers een toegezegde-pensioenregeling. Jaarlijks wordt de pensioenvoorziening berekend door onafhankelijke actuarissen met gebruik van de actuariële methode die bekend staat als de 'Projected Unit Credit'-methode. De contante waarde van de pensioenverplichting wordt hierbij berekend door het contant maken van de geschatte toekomstige kasstromen. Hierbij wordt uitgegaan van rentetarieven die gelden voor hoge-kwaliteit-ondernemingsobligaties die een looptijd hebben die ongeveer gelijk is aan de looptijd van de gerelateerde pensioenverplichting.

De in de balans opgenomen pensioenvoorziening als onderdeel van de voorziening personeelsbeloning, is het verschil van de op basis van de 'Projected Unit Credit'-methode berekende pensioenvoorziening en de pensioenvoorziening vastgesteld volgens de 'opgebouwde rechten'-methode, berekend op basis van grondslagen die zijn vastgelegd in de Actuariële en bedrijfstechnische nota, die reeds onderdeel vormt van de balanspost 'Voorziening pensioenverplichtingen'.

### **Resultaatbepaling**

De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen zodra zij voorzienbaar zijn.

### **Directe beleggingsopbrengsten**

De inkomsten uit beleggingen worden als volgt opgenomen:

- vastgoed: de aan het boekjaar toe te rekenen huuropbrengsten verminderd met de aan het boekjaar toe te rekenen exploitatiekosten;
- vastgoedmaatschappijen: de in het boekjaar ontvangen opbrengsten;
- vastrentende waarden: de aan het boekjaar toe te rekenen rentebedragen;
- aandelen en deelnemingen: de in het boekjaar gedeclareerde dividenden, respectievelijk de aan het boekjaar toe te rekenen inkomsten;
- complementaire beleggingen: de in het boekjaar ontvangen opbrengsten.

De kosten van vermogensbeheer en effectenbewaring worden op de directe beleggingsopbrengsten in mindering gebracht.

### **Indirecte beleggingsopbrengsten**

Hieronder worden de op het boekjaar betrekking hebbende resultaten verantwoord bij verkoop van beleggingen, alsmede de resultaten op derivaten, de koersverschillen die in het boekjaar zijn opgetreden bij de waardering van de overige activa en passiva en de koersverschillen met betrekking tot in vreemde valuta ontvangen bedragen. Daarnaast worden de in het boekjaar opgetreden mutaties in de actuele waarde van de diverse beleggingen verantwoord. De aan deze beleggingsopbrengsten gerelateerde transactiekosten en provisies zijn met deze opbrengsten verrekend.

### **Bijdragen van werkgevers en werknemers**

Hieronder zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen werkgevers- en werknemersbijdragen alsmede de vrijwillige bijdragen van deelnemers met de daarbij behorende werkgeversbijdragen in het kader van de Aanvullende pensioenrekening (APR).

### **Saldo overdrachten van rechten**

De overgenomen pensioenverplichtingen en overgedragen pensioenverplichtingen worden berekend volgens de regels die van toepassing zijn bij het wettelijk recht op individuele waardeoverdracht.

### **Overige posten in de staat van baten en lasten**

De overige posten in de staat van baten en lasten, zijnde pensioenuitkeringen, pensioenuitvoerings- en administratiekosten en overige mutaties, zijn opgenomen voor de aan het boekjaar toe te rekenen bedragen.

**Kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten. Voor een deel van de aan het pensioengevend salaris gerelateerde premie fungeert het fonds als 'doorgeefluik' naar het bedrijfstakpensioenfonds. Het saldo van deze kasstromen (€ 13.908.002 in rekening gebracht dit jaar en € 18.629.208 doorbetaald van in 2007 en deels vorig jaar in rekening gebrachte premie) is opgenomen onder de post Overige mutaties uit pensioenactiviteiten.



#### 4.4.1 Toelichting op de balans per 31 december (x € 1.000)

1	<b>Vastgoed</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	7.500	110.270
	Bij: investeringen	<u>-</u>	<u>-</u>
		7.500	110.270
	Af: desinvesteringen	<u>7.469</u>	<u>101.223</u>
		31	9.047
	Waarderingsverschillen	<u>- 31</u>	<u>- 1.547</u>
	Stand per 31 december	-	7.500
2	<b>Vastgoedmaatschappijen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	352.243	230.875
	Bij: aankopen	<u>70.264</u>	<u>130.632</u>
		422.507	361.507
	Af: opbrengst verkopen	<u>42.868</u>	<u>59.381</u>
		379.639	302.126
	Waarderingsverschillen	<u>- 5.162</u>	<u>50.117</u>
	Stand per 31 december	374.477	352.243
	Deze stand kan worden gesplitst in:		
	Beleggingen in euro	306.296	306.253
	Beleggingen in US-dollar	43.948	45.990
	Beleggingen in overige valuta	<u>24.233</u>	<u>-</u>
		374.477	352.243

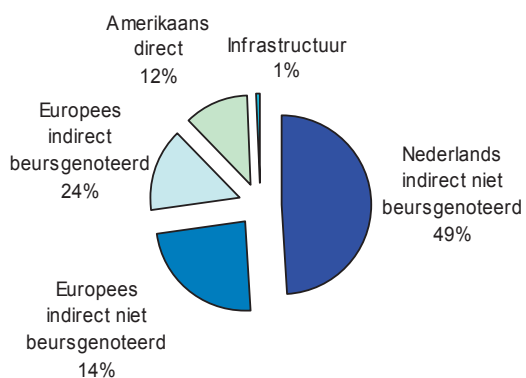
3

**Leningen aan Amerikaanse vastgoedmaatschappijen**

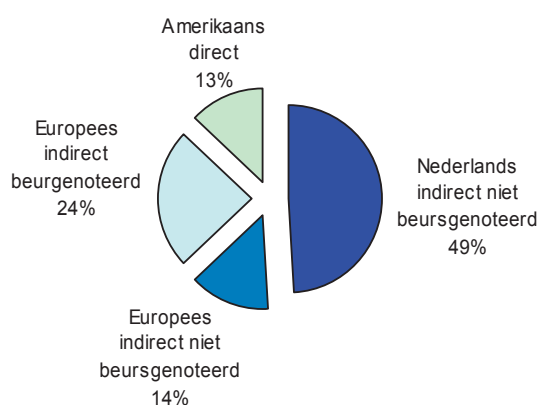
	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	<b>14.522</b>	81.404
Bij: verstrekkingen	<b>68.314</b>	<u>77.592</u>
	<b>82.836</b>	158.996
Af: aflossingen	<b>81.355</b>	<u>140.706</u>
	<b>1.481</b>	18.290
Waarderingsverschillen	<b>- 1.481</b>	<u>- 3.768</u>
Stand per 31 december	-	14.522

De lening is genoteerd in US-dollar.

**Allocatie vastgoed en vastgoedmaatschappijen**  
ultimo 2007



**Allocatie vastgoed en vastgoedmaatschappijen**  
ultimo 2006

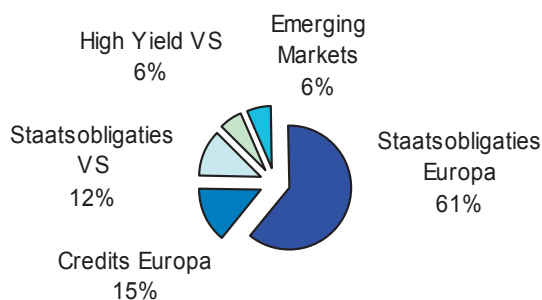


4	<b>Leningen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	<b>5.818</b>	8.120
	Bij: verstrekkingen	<u>-</u>	<u>38</u>
		<b>5.818</b>	8.158
	Af: aflossingen en opbrengst verkopen	<u>154</u>	<u>2.101</u>
		<b>5.664</b>	6.057
	Waarderingsverschillen	<u>- 110</u>	<u>- 239</u>
	Stand per 31 december	<b>5.554</b>	5.818

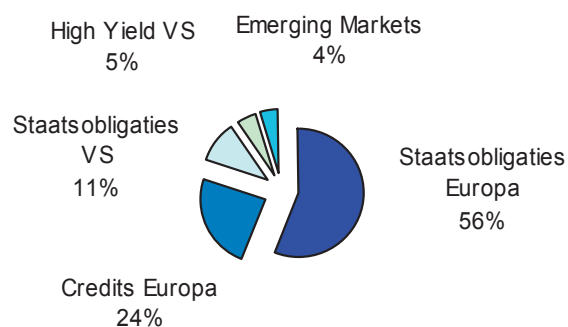
In de aflossingen is een bedrag van € 0,0 miljoen (2006: € 0,5 miljoen) begrepen wegens vervroegde aflossing. De leningen zijn genoteerd in euro en hebben een gemiddelde looptijd van 1,8 jaar en een duration van 1,67 jaar. Het gemiddelde effectief rendement bedroeg 4,98%.

5	<b>Obligaties</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	<b>1.042.102</b>	981.498
	Bij: aankopen	<u>3.199.391</u>	<u>567.797</u>
		<b>4.241.493</b>	1.549.295
	Af: aflossingen en opbrengst verkopen	<u>3.162.594</u>	<u>466.781</u>
		<b>1.078.899</b>	1.082.514
	Waarderingsverschillen	<u>- 49.931</u>	<u>-40.412</u>
	Stand per 31 december	<b>1.028.968</b>	1.042.102
	Deze stand kan worden gesplitst in:		
	Beleggingen in euro	<b>775.026</b>	831.508
	Beleggingen in US-dollar	<b>246.066</b>	210.594
	Beleggingen overige valuta	<u>7.876</u>	<u>-</u>
		<b>1.028.968</b>	1.042.102

**Allocatie obligaties**  
ultimo 2007

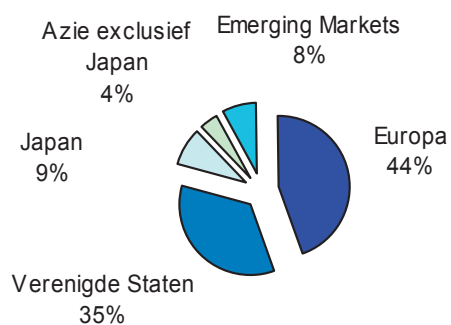


**Allocatie obligaties**  
ultimo 2006

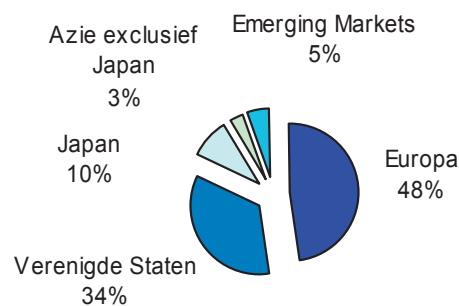


6 <b>Aandelen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	<b>966.257</b>	891.620
Bij: aankopen	<u><b>200.017</b></u>	<u>272.559</u>
	<b>1.166.274</b>	1.164.179
Af: opbrengst verkopen	<u><b>236.565</b></u>	<u>284.940</u>
	<b>929.709</b>	879.239
Waarderingsverschillen	<u><b>- 11.766</b></u>	<u>87.018</u>
Stand per 31 december	<b>917.943</b>	966.257
Deze stand kan worden gesplitst in:		
Beleggingen in euro	<b>373.339</b>	420.673
Beleggingen in US-dollar	<b>432.834</b>	414.365
Beleggingen in Japanse yen	<b>82.084</b>	96.425
Beleggingen in overige valuta	<u><b>29.686</b></u>	<u>34.794</u>
	<b>917.943</b>	966.257

**Allocatie aandelen**  
ultimo 2007



**Allocatie aandelen**  
ultimo 2006



7	<b>Deelnemingen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	3.743	3.280
	Bij: aankopen	<u>-</u>	<u>251</u>
		3.743	3.531
	Af: opbrengst verkopen	<u>5</u>	<u>139</u>
		3.738	3.392
	Waarderingsverschillen	<u>- 333</u>	<u>351</u>
	Stand per 31 december	3.405	3.743
	Deze stand kan worden gesplitst in:		
	Beleggingen in euro	293	257
	Beleggingen in US-dollar	<u>3.112</u>	<u>3.486</u>
		3.405	3.743
8	<b>Complementaire beleggingen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	121.029	118.252
	Bij: aankopen	<u>37.316</u>	<u>-</u>
		158.345	118.252
	Af: opbrengst verkopen	<u>-</u>	<u>-</u>
		158.345	118.252
	Waarderingsverschillen	<u>5.302</u>	<u>2.777</u>
	Stand per 31 december	163.647	121.029
	Deze stand kan worden gesplitst in:		
	Beleggingen in euro	82.585	61.538
	Beleggingen in US-dollar	<u>81.062</u>	<u>59.491</u>
		163.647	121.029

**Complementaire Beleggingen**  
ultimo 2007



**Complementaire Beleggingen**  
ultimo 2006



9	<b>Liquide middelen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Direct opvraagbare saldi bij banken	<b>46.880</b>	41.185
10	<b>Derivaten</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Valutatermijncontracten	<b>34.318</b>	16.234
	Interest rate swaps	<u>- 68.760</u>	<u>- 10.355</u>
	Stand per 31 december	<b>- 34.442</b>	5.879

*Valutatermijncontracten*

Conform het strategisch beleggingsbeleid wordt 90% van de strategische dollarexposure in de beleggingsportefeuille door middel van valutatermijncontracten afgedekt.

De onderstaande tabel geeft de notional amounts van de uitstaande valutatermijncontracten (x \$ 1.000).

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Valutatermijncontracten	<b>\$ 902.000</b>	\$ 780.000

*Interest rate swaps*

Onder het Financieel Toetsingskader worden de verplichtingen gewaardeerd tegen de marktrente. Hierop vooruitlopend heeft het Bestuur al eind 2005 besloten om de hierdoor ontstane rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen strategisch deels af te dekken door middel van interest rate swaps (IRS). In combinatie met de obligatieportefeuille wordt gestreefd een afdekkingspercentage te bereiken van 70%.

Eind 2006 is de duration van de vastrentende portefeuille verkort, vooruitlopend op de aanpassing van de benchmark per 1 januari 2007. Om niet uit de pas te lopen met de benchmark in 2006, die een langere duration heeft, is besloten de verkorte obligatieportefeuille aan te vullen met IRS welke worden verantwoord onder de obligaties. Met de aanpassing van de benchmark per 1 januari 2007 zijn deze IRS overgeheveld naar de strategische duration-overlay portefeuille.

De onderstaande tabel geeft de notional amounts van de uitstaande IRS (x € 1.000).

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	<b>573.000</b>	90.000
Aangekocht in strategische portefeuille	<b>382.500</b>	260.000
Aangekocht binnen obligaties	-	223.000
Verkocht binnen obligaties	<u>- 223.000</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<b>732.500</b>	573.000

De onderstaande tabel geeft de marktwaarde van de IRS (x € 1.000).

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
IRS in strategische portefeuille	- 68.760	- 10.355
IRS in obligatieportefeuille	<u>-</u>	<u>- 5.652</u>
Stand per 31 december	- 68.760	- 16.007

De modified duration van de totale IRS-portefeuille is 13,6 jaar.

11 **Contante waarde vorderingen  
ex-herverzekering**

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	6.550	7.076
Bij: rentebijschrijving	<u>169</u>	<u>271</u>
	6.719	7.347
Af: aflossingen	<u>6.719</u>	<u>797</u>
Stand per 31 december	-	6.550

De contante waarde vorderingen ex-herverzekering betreft de afkoopwaarde van twee contracten uit hoofde van voormalige herverzekering, contant gemaakt tegen 4%. In 2007 zijn deze contracten afgekocht.

## 12 Totaal beleggingen

### *Aanvullende pensioenrekening*

Ten behoeve van aanvullende pensioenopbouw kunnen deelnemers gelden storten op hun Aanvullende pensioenrekening (APR) die voor rekening en risico van de deelnemers worden belegd.

De verdeling van deze assets is als volgt:

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Obligaties Europa	<b>16.561</b>	16.640
Obligaties Wereld	<b>10.438</b>	10.432
Aandelen Europa	<b>5.870</b>	5.833
Aandelen Wereld	<b>18.094</b>	18.220
Vastgoed	<b>10.434</b>	12.018
Deposito	<b>890</b>	1.098
Totale assets t.b.v. APR	<b>62.287</b>	64.241
Depotrekening Robeco	<b>2.892</b>	2.944
	<b>65.179</b>	67.185

### *Niet uit balans blijvende posten*

Ultimo 2007 waren effecten met een marktwaarde van circa € 253 miljoen (2006: € 294 miljoen) uitgeleend en was het juridisch eigendom hiervan overgedragen aan derden.

Tot zekerheid van teruglevering was onderpand ontvangen tot een bedrag van circa € 265 miljoen (2006: circa € 306 miljoen). Als onderpand voor de IRS in de strategische portefeuille is € 50 miljoen gestort (2006: € 6 miljoen). In 2006 zijn obligaties met een marktwaarde van € 25 miljoen als onderpand verstrekt voor opgenomen leningen ten behoeve van Amerikaans vastgoed. In 2007 zijn de betreffende leningen afgelost.



13 **Vorderingen en overlopende activa**

*Te vorderen premies*

Betreft het saldo van te vorderen (€ 7.733) en vooruit ontvangen (€ 5.157) premies (2006: € 7.326 respectievelijk € 1.208). Er is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen van € 0,5 miljoen (2006: € 0,5 miljoen).

*Overige vorderingen*

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Vorderingen inzake waardeoverdrachten	<b>9.374</b>	1.943
Depotrekening Robeco	<b>2.892</b>	2.944
Belastingen	<b>4.199</b>	3.374
Diverse vorderingen	<u><b>830</b></u>	<u>534</u>
	<b>17.295</b>	8.795

De depotrekening Robeco betreft de vordering uit hoofde van de bij genoemde beleggingsmaatschappij ondergebrachte pensioenrekeningen uit de Flexibele Uittredingsregeling. Het bedrag van deze vordering zal worden aangewend voor de aankoop van (pre-)pensioen.

14 **Eigen vermogen**

*Mutatieoverzicht algemene reserve*

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	<b>453.370</b>	363.094
Mutatie stelselwijziging	-	- 107.491
Mutatie	<u><b>28.158</b></u>	<u>197.767</u>
Stand per 31 december	<b>481.528</b>	453.370

De beschikbare algemene reserve bedraagt ultimo 2007 € 482 miljoen (2006: € 453 miljoen). In de algemene reserve is de herwaarderingsreserve opgenomen ter hoogte van € 115 miljoen (2006: € 94 miljoen).

*Pensioenvermogen en vereiste buffer*

Bij de berekening van de vereiste buffer past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt daarbij uitgegaan van de feitelijke asset mix. Voor afdekking van het valutarisico en het renterisico worden derivatencontracten afgesloten.

De afdekking van het renterisico door middel van interest rate swaps komt tot uitdrukking in de hoogte van  $S_1$  in onderstaande opstelling.

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
S <sub>1</sub> Renterisico	<b>116.247</b>	129.606
S <sub>2</sub> Risico zakelijke waarden	<b>354.571</b>	351.089
S <sub>3</sub> Valutarisico	<b>56.362</b>	47.520
S <sub>4</sub> Grondstoffenrisico	-	-
S <sub>5</sub> Kredietrisico	<b>16.225</b>	3.933
S <sub>6</sub> Verzekeringstechnisch risico	<b>46.367</b>	50.752
Af: diversificatie-effect	<u>- 158.446</u>	<u>- 146.536</u>
Totaal vereiste buffers	<u><b>431.326</b></u>	<u>436.364</u>
Vereist pensioenvermogen	<b>2.459.804</b>	2.528.138
Aanwezig pensioenvermogen	<u><b>2.510.007</b></u>	<u>2.545.144</u>
Surplus/tekort	<b>50.203</b>	17.006

15 **Technische voorzieningen**

*Voorziening pensioenverplichtingen*

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Voorziening pensioenverplichting voor eigen rekening	<b>1.963.300</b>	2.024.589

In de periode tot 31 december 1998 werd pensioen ingekocht volgens het 65-x systeem. Hierdoor is er een achterstand in financiering ten opzichte van de tijdsevenredige verplichtingen (het backservicehiaat). Wettelijk zal dit verschil op 1 januari 2010 afgefinancierd moeten zijn. Het backservicehiaat heeft eind 2007 een omvang van € 13,1 miljoen (2006: € 26,3 miljoen) en zal ultimo 2009 zijn ingehaald. Financiering vindt plaats door middel van een opslag op de premie op basis van actuele fondsgrondslagen.

De duration van de voorziening pensioenverplichtingen is 12,3 jaar.

*Voorziening voor rekening en risico deelnemers*

Ten behoeve van aanvullende pensioenopbouw kunnen deelnemers gelden storten (de aanvullende pensioenregelingen) die voor rekening en risico van de deelnemers worden belegd. Bij beëindiging van de deelneming (anders dan door overlijden) of bij pensionering wordt het saldo aangewend voor de aankoop van pensioen. Omdat er uiteindelijk pensioen voor wordt ingekocht, wordt deze voorziening, uit overwegingen van prudentie, betrokken bij de toetsing van het vermogen versus de verplichtingen. Ten aanzien van het saldo van deze technische voorziening kan het volgende verloop worden gegeven (x € 1 miljoen):

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	<b>67,2</b>	64,4
Stortingen	<b>6,4</b>	3,7
Kosten	<b>- 0,3</b>	- 0,3
Waardemutatie	<b>- 0,9</b>	5,5
Omzetting in pensioen	<b>- 7,2</b>	- 6,1
Stand per 31 december	<b>65,2</b>	67,2

16 **Overige voorzieningen**

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
De voorziening personeelsbeloning kan als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioentoezegging	<b>2.181</b>	2.277
Overig	<b>43</b>	43
	<b>2.224</b>	<b>2.320</b>

De voorziening is overeenkomstig de grondslagen opgemaakt, waarbij het in de voorziening pensioenverplichtingen voor het eigen personeel opgenomen belang, op de berekende verplichting in mindering is gebracht.

17 **Overige schulden en overlopende passiva**

*Opgenomen leningen ten behoeve  
van Amerikaans vastgoed*

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Stand per 1 januari	13.883	66.318
Bij: opnamen	<u>65.307</u>	<u>107.684</u>
	79.190	174.002
Af: aflossingen	<u>77.749</u>	<u>157.398</u>
	1.441	16.604
Waarderingsverschillen	<u>- 1.441</u>	<u>- 2.721</u>
Stand per 31 december	-	13.883

*Overige schulden*

Schulden inzake waardeoverdrachten	113	5.282
Belastingen en sociale lasten	5.465	1.978
Niet opgevraagde pensioenrechten	357	454
Diversen inzake beleggingen	3.807	4.651
Diversen	<u>5.401</u>	<u>10.147</u>
	15.143	22.512

## **Risicobeheer**

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van diverse financiële instrumenten. Ten behoeve van het beheer van de hiermee gepaard gaande risico's is het volgende beleid vastgesteld.

### *Valutarisico*

Valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Het valutarisico manifesteert zich bij beleggingen buiten het eurogebied. Strategisch wordt het dollarrisico in de strategische beleggingsmix voor 90% afgedekt.

### *Renterisico*

Renterisico betreft de verandering in de waarde van financiële activa of passiva door verandering in de rentestand. Vanuit beleggingstechnisch oogpunt wordt bewust dit risico gelopen in de obligatieportefeuille. De invloed van de rentestand op de verplichtingen, een situatie die zich onder het Financieel Toetsingskader zichtbaar gaat voordoen, maar ook nu vanuit een realistische economische fair value benadering aanwezig is, wordt verminderd door het aangaan van interest rate swaps.

### *Marktrisico*

Marktrisico is het risico op winst of verlies op financiële instrumenten als gevolg van bewegingen in de financiële markten. Marktrisico wordt aangegaan om rendement te genereren. Pensioenfonds Stork beschikt over een risicomanagementsysteem, dat met name de omvang van het te lopen marktrisico in kaart brengt en kan monitoren.

### *Kredietrisico*

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico op verlies doordat een tegenpartij niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Binnen de beleggingsportefeuille wordt door het beleggen in bedrijfsobligaties (credits) bewust risico gelopen om een hoger rendement te behalen. Door het aanhouden van een goed gespreide beleggingsportefeuille wordt het risico van individuele titels grotendeels verminderd. Pensioenfonds Stork loopt daarnaast kredietrisico op tegenpartijen van derivatentransacties (swaps, valutatermijncontracten). Dit risico wordt sterk verminderd door het transactievolume te spreiden over verschillende zeer kredietwaardige tegenpartijen waarmee bovendien ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand (collateral).

### *Liquiditeitsrisico*

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat bepaalde posities in financiële instrumenten op korte termijn niet meer tegen geldende marktprijzen kunnen worden gesloten. Aangezien de premies plus de directe beleggingsopbrengsten van Pensioenfonds Stork al voldoende zijn om de uitkeringen te dekken, zal Pensioenfonds Stork niet snel in een situatie komen te verkeren waarin het gedwongen wordt financiële instrumenten onder hun reële waarde te liquideren om aan een betalingsverplichting te kunnen voldoen, zeker ook gezien het feit dat altijd de mogelijkheid bestaat om per direct beursgenoteerde fondsen te verkopen.

### *Kasstroomrisico*

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een financieel instrument, zullen fluctueren in omvang. Voor Pensioenfonds Stork geldt dit risico voornamelijk voor de aangegane renteswaps. Voor Pensioenfonds Stork bestaat echter de mogelijkheid om dit risico te mitigeren door te beleggen in andere financiële instrumenten waarvan de kasstroom samenhang vertoont met het betreffende financiële instrument.

### *Operationeel risico*

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Om dit risico te verminderen worden door het fonds hoge kwaliteitseisen gesteld aan de uitvoering op gebieden als interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, etc.. Een voorbeeld van implementatie is functiescheiding tussen het aangaan van transacties en de afwikkeling en registratie ervan. Daarnaast is er een aparte functie Interne Controle ingericht. In 2008 zal bovendien een SAS 70 verklaring worden gerealiseerd, waarin een onafhankelijke auditor onderzoekt en verklaart dat de interne beheersingsmaatregelen voor de belangrijkste processen van het pensioenfonds afdoende zijn ingericht en als zodanig functioneren.

#### 4.4.2 Toelichting op de staat van baten en lasten (x € 1.000)

18	Beleggingsopbrengsten	2007			2006
		Direct	Indirect	Totaal	
	Vastgoed	1.115	- 31	1.084	- 368
	Vastgoedmaatschappijen	14.799	- 5.162	9.637	64.955
	Leningen vastgoedmaatschappijen	813	- 1.481	- 668	-1.721
	Leningen	1.546	- 110	1.436	167
	Obligaties	30.547	- 49.931	- 19.384	- 17.988
	Aandelen	3.234	- 11.766	- 8.532	87.627
	Deelnemingen	576	- 333	243	595
	Complementaire beleggingen	7	5.302	5.309	2.777
	Liquide middelen	1.471	- 1.080	391	1.539
	Contante waarde vorderingen ex-herverzekering	- 244	-	- 244	272
	Betaalde interest leningen vastgoedmaatschappijen	- 674	1.441	767	962
	Betaalde interest	- 622	-	- 622	- 756
	Swaps	- 1.393	- 52.754	- 54.147	- 15.935
	Futures	- 24	1.489	1.465	- 4.791
	Valutatermijncontracten	150	55.153	55.303	52.621
	Overige	- 721	-	- 721	- 1.988
		50.580	- 59.263	- 8.683	167.968
	Kosten vermogensbeheer	- 996	-	- 996	- 856
		49.584	- 59.263	- 9.679	167.112
19	Bijdragen van werkgevers en werknemers		2007		2006
	Werkgevers		40.367		46.407
	Werknemers		34.694		40.424
	Koopsommen		10.927		6.836
			85.988		93.667

De kostendeekkende premie bedroeg in 2007 € 86.998. De gedempte premie bedroeg in 2007 € 87.667. De in het verslagjaar ontvangen feitelijke premie bedroeg € 85.988.

20	<b>Pensioenuitkeringen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Ouderdompensioen	<b>64.808</b>	61.173
	Nabestaandenpensioen	<b>27.848</b>	26.512
	Wezenpensioen	<b>271</b>	284
	Vroegpensioen	<b>5.667</b>	4.923
	Arbeidsongeschiktheidspensioen	<b>2.866</b>	2.783
	Afkoopsommen	<b>841</b>	<u>835</u>
		<b>102.301</b>	96.510
21	<b>Mutatie voorziening pensioenverplichtingen</b>	<u>2007</u>	<u>2006</u>
	Stand per 1 januari	<b>2.091.774</b>	2.135.720
	<i>Toevoegingen:</i>		
	Aanspraken en risicopremies	<b>65.697</b>	74.928
	Toeslagen	<b>41.136</b>	32.097
	Benodigde interest (incl. mutatie marktrente)	<b>- 59.218</b>	- 58.972
	Overgenomen pensioenverplichtingen	<b>15.343</b>	4.505
	In verband met toekomstige kosten	<b>1.182</b>	1.419
	Resultaat op kanssystemen	<b>495</b>	3.996
	<i>Onttrekkingen:</i>		
	Uitkeringen	<b>- 101.852</b>	- 96.658
	Overgedragen pensioenverplichtingen	<b>- 21.826</b>	- 9.913
	Vrijval van kosten	<b>- 2.728</b>	- 2.578
	Correcties en overige mutaties	<b>- 1.524</b>	<u>7.230</u>
	Stand per 31 december	<b>2.028.479</b>	2.091.774



22 **Pensioenuitvoerings- en administratiekosten**

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Salarissen en sociale lasten	<b>2.348</b>	2.294
Overige personeelskosten	<u>401</u>	<u>359</u>
Totale personeelskosten	<b>2.749</b>	2.653
Huisvesting	<b>405</b>	392
Automatisering	<b>906</b>	1.068
Bestuurskosten	<b>69</b>	70
Accountant	<b>108</b>	98
Actuaris	<b>276</b>	259
Toezielhouders	<b>114</b>	112
Overige administratiekosten	<u>865</u>	<u>707</u>
	<b>5.492</b>	5.359
Beheervergoeding beleggingen voor rekening en risico deelnemers	<b>- 302</b>	- 329
Toewijzing aan kosten vermogensbeheer	<u>- 996</u>	<u>- 856</u>
	<b>4.194</b>	4.174

In de totale personeelskosten is de normale pensioenlast 2007 verwerkt. De mutatie in de Voorziening personeelsbeloning voor de pensioenverplichtingen eigen personeel, is in de Staat van baten en lasten onder het hoofd Mutaties overige voorzieningen verwerkt.

#### 4.5 Actuariële en bedrijfstechnische analyse (x € 1.000)<sup>5</sup>

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Resultaat op beleggingsopbrengsten, interest en indexatie</b>		
Beleggingsopbrengsten	- 8.683	167.968
Benodigde interest	59.218	58.972
Indexatie	<u>- 41.136</u>	<u>- 32.097</u>
	9.399	194.843
<b>Resultaat op premie</b>		
Beschikbare premie	85.988	93.667
Actuarieel benodigde premie	<u>- 74.099</u>	<u>- 77.022</u>
	11.889	16.645
<b>Resultaat op kosten</b>		
Beschikbaar uit premie en voorziening	5.205	5.026
Werkelijke kosten	<u>- 5.492</u>	<u>- 4.174</u>
	- 287	852
<b>Resultaat op sterfte</b>		
Beschikbaar wegens verwachte vrijval en risicopremie	- 14.539	- 14.652
Werkelijke vrijval en benodigd wegens overlijden	<u>14.044</u>	<u>10.656</u>
	- 495	- 3.996
<b>Resultaat op arbeidsongeschiktheid</b>		
Beschikbaar voor arbeidsongeschiktheidspensioen	344	927
Beschikbaar voor premievrije voortzetting	1.982	2.471
Benodigde toevoeging	<u>- 86</u>	<u>- 5.776</u>
	2.240	- 2.378
<b>Overige resultaten</b>		
Resultaat op uitkeringen	- 449	148
Resultaat op waardeoverdrachten	1.445	1.201
Wijziging actuariële grondslagen	-	- 3.534
Overigen en correcties	<u>4.416</u>	<u>- 6.014</u>
	5.412	- 8.199
<b>Totaal resultaat</b>	<b>28.158</b>	<b>197.767</b>

<sup>5</sup> De Actuariële analyse over 2007 is gebaseerd op de rentetermijnstructuur. De analyse van 2006 is op basis van 4% rekenrente.

### **Resultaat op beleggingsopbrengsten, interest en indexatie**

De beleggingsopbrengsten zijn gelijk aan de in de jaarrekening verantwoorde beleggingsopbrengsten vóór toewijzing van de kosten van vermogensbeheer.

De kosten van indexatie en actuariel benodigde rente worden gefinancierd uit de directe en indirecte beleggingsopbrengsten. De lasten van de indexatie betreffen de kosten van de inkoop van de toegepaste verhoging van de pensioenaanspraken per 1 januari volgend op het verslagjaar (in 2008: 1,29% voor gepensioneerden en gewezen deelnemers en 4,29% voor deelnemers).

### **Resultaat op premie**

Voor de pensioenopbouw in het verslagjaar wordt jaarlijks vóóraf de actuariel benodigde doorsneepremie berekend. Het verschil tussen deze actuariel benodigde doorsneepremie en de beschikbare (in rekening gebrachte) doorsneepremie vormt het resultaat op premie.

### **Resultaat op kosten**

In de pensioenpremie is een opslag begrepen ter dekking van de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling. In de voorziening pensioenverplichtingen is hiervoor eveneens een opslag begrepen die vrijvalt bij de uitkering van pensioenen. De werkelijke kosten betreffen de in de jaarrekening verantwoorde kosten vóór toewijzing van kosten aan vermogensbeheer en vóór de vrijval van voorzieningen.

### **Resultaat op sterfte**

Binnen de financiering van de pensioenregeling wordt rekening gehouden met een sterfteverwachting. Doordat het werkelijke overlijden van deelnemers en gepensioneerden afwijkt van deze verwachting ontstaat een sterfteresultaat.

### **Resultaat op arbeidsongeschiktheid**

In de premiestelling is een opslag begrepen voor het kunnen uitvoeren van de regeling terzake arbeidsongeschiktheidspensioen inclusief het verlenen van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Daartegenover staat de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen ter reservering van deze onderdelen. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid geeft aan in hoeverre de hiervoor bestemde premie de kosten dekt.

### **Overige resultaten**

Hieronder wordt ondermeer begrepen het resultaat op uitkeringen dat aangeeft in hoeverre de werkelijke uitkeringen afwijken van het te verwachten uitkeringenpatroon. Daarnaast is hierin begrepen het resultaat op waardeoverdracht dat ontstaat doordat pensioenen worden overgedragen op basis van andere dan de fondsgrondslagen. Tot slot worden de overige resultaten en correcties hier verantwoord. Daaronder vallen ook de mutaties in technische voorzieningen welke onderdeel uitmaken van de voorziening pensioenverplichtingen en mutaties vanwege de wijziging van de actuariële grondslagen.

#### 4.6 Algemene opmerkingen

Omzet	<u>2007</u>	<u>2006</u>
Bijdragen van werkgevers en werknemers	<b>85.988</b>	93.667
Directe beleggingsopbrengsten	<u>49.584</u>	<u>35.967</u>
	<b>135.572</b>	129.634

#### **Niet uit de balans blijvende verplichtingen**

Naast de eerder genoemde, in de balans opgenomen, verplichtingen heeft Pensioenfonds Stork verplichtingen van € 0,9 miljoen variërend van 1 tot en met 5 jaar.

#### **Personeelsleden**

Ultimo 2007 bedroeg het aantal personeelsleden 35 (ultimo 2006: 37). Rekening houdend met het aantal parttimers gaat het hierbij om 31,1 fte (ultimo 2006: 34,1 fte).

#### **Beloningen bestuurders**

Aan de functie van bestuurslid is geen bezoldiging verbonden.

#### **Vaststelling**

Het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Stork heeft de jaarrekening 2007 vastgesteld op 23 mei 2008.

Amersfoort, 23 mei 2008

Namens het Bestuur

drs. J.C.M. Schönfeld, voorzitter

J.C. Plat, secretaris

## 5 Overige gegevens

### **Financieringsovereenkomst met Stork N.V.**

Uit hoofde van de financieringsovereenkomst is:

- Pensioenfonds Stork verplicht tot nakoming en uitvoering van het pensioenreglement;
- Stork N.V. gehouden tot het waarborgen van de verplichtingen van de aangesloten ondernemingen waarin Stork N.V. (per 21 maart 2008 Stork B.V.) een meerderheidsbelang heeft jegens Pensioenfonds Stork, voortvloeiende uit de statuten of het reglement van Pensioenfonds Stork dan wel uit de met die ondernemingen gesloten overeenkomsten zoals genoemd in de statuten van Pensioenfonds Stork.

## 6 Actuariële verklaring

### *Opdracht*

Door Stichting Pensioenfonds Stork te Amersfoort is aan Hewitt Associates B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2007.

### *Gegevens*

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

### *Werkzaamheden*

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Als onderdeel daarvan:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen zal kunnen nakomen.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

### *Oordeel*

De bevindingen van de accountant ten aanzien van de door het fonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt heb aanvaard.

Met inachtneming van het navolgende ben ik van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De nog niet gefinancierde pensioenverplichtingen worden conform de wettelijke overgangsregeling gefinancierd.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Stork is naar mijn mening voldoende, mede gelet op mogelijkheden tot toeslagverlening. Daarbij is bepalend de mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in weten regelgeving opgenomen criteria.

Eindhoven, 23 mei 2008

Ir. M.J.M. Pernot AAG  
verbonden aan Hewitt Associates B.V.

## 7 Accountantsverklaring

### *Verklaring betreffende de jaarrekening*

Wij hebben de in dit Jaarverslag 2007 op pagina 30 tot en met 59 opgenomen jaarrekening 2007 van Stichting Pensioenfonds Stork te Amersfoort bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de winst-en verliesrekening over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

### *Verantwoordelijkheid van het bestuur*

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

### *Verantwoordelijkheid van de accountant*

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### *Oordeel*

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Stork per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.



*Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties*

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 23 mei 2008

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door M. van Ginkel RA

## 8 Aangesloten ondernemingen

### Groepsindeling

per 31 december 2007

### Gekozen Bestuursleden

Groep 1 Prints, Food Systems en Aerospace (14)

vacature

Fokker Elmo B.V.  
Fokker Services B.V.  
Stork Aerospace Group B.V.  
Stork Digital Imaging B.V.  
Stork Fokker AESP B.V.  
Stork Food & Dairy Systems B.V.  
Stork PMT B.V.  
Stork Power Services B.V.  
Stork Prints B.V.  
Stork PWV B.V.  
Stork SP Aerospace B.V.  
Stork Titan B.V.  
Stork Townsend B.V.  
Stork Veco B.V.

Groep 2 Technical Services en Corporate Services (24)

J.C. Plat

Conrad Stork Beheer B.V.  
Friday Eurotech Beheer B.V.  
HiTecs B.V.  
HW Technics B.V.  
Koninklijke Machinefabriek Stork B.V.  
Stichting Sociaal Kader  
Stork N.V.  
Stork Bronswerk B.V.  
Stork Construction Materials Technology B.V.  
Stork FDO B.V.  
Stork Gears & Services B.V.  
Stork Industry Services B.V.  
Stork Industry Services Beheer B.V.  
Stork Industry Specialists B.V.  
Stork Materieel B.V.  
Stork Primoteq B.V.  
Stork PSD B.V.  
Stork RMO B.V.  
Stork Sales & Rental Services B.V.  
Stork Special Products B.V.  
Stork Thermeq B.V.  
Stork Trading B.V.  
Stork Turbo Blading B.V.  
Stork Turbo Service B.V.

Niet geconsolideerde ondernemingen (4)

Jacobs Advanced Manufacturing B.V.  
Siemens Industrial Turbomachinery B.V.  
Stork GLT v.o.f.  
Stork Plastics Machinery B.V.

Het aantal aangesloten ondernemingen is 42.

### **Mutaties**

Met betrekking tot de aangesloten ondernemingen hebben zich in het verslagjaar de volgende mutaties voorgedaan:

- de beëindiging van de aansluitingen van Bronswerk Heat B.V., Howden Netherlands B.V. en Wärtsilä Nederland B.V. wegens overgang naar het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Metalektro;
- de beëindiging van de aansluitingen van Stork Information Sciences B.V. en Wierikx Hydraulische Montage B.V. wegens beëindiging van de bedrijfsactiviteiten;
- de naamswijziging van Stork Product Engineering B.V. in Stork Power Services B.V.

### **Mutaties na 31 december 2007**

Begin 2008 heeft het bestuur van het fonds ingestemd met de verzoeken van enkele ondernemingen om de aansluiting per 31 december 2007 te beëindigen. Het betreft: Stork Digital Imaging B.V., Stork Prints B.V., Stork Veco B.V. en Siemens Industrial Turbomachinery B.V.

## 9 Historisch overzicht kengetallen<sup>6</sup>

	2007	2006	2005	2004	2003
<b>Bedragen</b> (x € 1 miljoen)					
Voorziening voor rekening en risico van de deelnemer	65	67	64	53	49
Voorziening pensioenverplichtingen	1.963	2.025	2.071	1.833	1.804
Dekkingsgraad (in %) op basis van gefinancierde pensioenverplichtingen	124	122	112	112	108
Tijdsevenredige pensioenverplichtingen	1.976	2.052	2.118	1.888	1.895
Dekkingsgraad (in %) op basis van tijdsevenredige pensioenverplichtingen	123	120	110	109	103
Bijdragen van werkgevers en werknemers	86	94	75	70	69
Saldo overdrachten van rechten	- 5	- 4	- 1	- 32	- 5
Pensioenuitkeringen	102	97	92	88	84
Totaal beleggingen	2.506	2.567	2.457	2.173	2.118
Directe beleggingsopbrengsten	50	36	35	32	34
Indirecte beleggingsopbrengsten	- 59	131	271	130	151
Totale beleggingsopbrengsten	- 9	167	306	162	185
<b>Rendement</b> (in %)					
Totaal rendement	- 0,3	7,2	14,7	8,5	10,0
WM-Universum	3,8	7,4	14,8	9,9	10,7
<b>Aantallen</b>					
Aangesloten ondernemingen	42	47	52	54	57
Deelnemers	10.517	11.612	12.625	13.134	14.232
Gewezen deelnemers met recht op uitgesteld pensioen	26.420	26.901	25.784	26.797	27.425
Pensioengerechtigden	14.951	14.949	14.853	14.777	15.278
Gemiddelde leeftijd	46,8	46,5	46,5	46,1	45,7
<b>Arbeidsongeschiktheid</b>					
Aantal arbeidsongeschikte deelnemers per 31 december					
<u>Leeftijd</u>					
25 - 35 jaar	6	8	10	16	16
35 - 45 jaar	57	67	82	79	71
45 - 55 jaar	152	162	179	183	161
55 - 65 jaar	426	454	479	474	408
	641	691	750	752	656
Ten opzichte van valide deelnemers (%)	6,1	6,0	5,9	5,7	4,6
Invalideitpensioen (x € 1.000)	2.866	2.783	2.925	2.833	2.857

<sup>6</sup> De vergelijkende cijfers van de pensioenverplichtingen vanaf 2005 zijn aangepast aan de nieuwe grondslagen FTK. De cijfers van de pensioenverplichtingen van 2004 en eerder zijn op basis van de Actuariële Principes Pensioenfondsen.

## Ingegane pensioenen

Aantallen per 31 december	2007	2006	2005	2004	2003
Ouderdompensioenen	<b>8.528</b>	8.427	8.247	8.129	8.704
Nabestaandenpensioenen	<b>5.509</b>	5.530	5.544	5.546	5.603
Wezenpensioenen	<b>143</b>	171	169	186	172
Vroegpensioenen	<b>130</b>	130	143	164	143
Arbeidsongeschiktheidspensioenen	<b>641</b>	691	750	752	656
	<b>14.951</b>	<b>14.949</b>	<b>14.853</b>	<b>14.777</b>	<b>15.278</b>

## Verrichte uitkeringen

Pensioenuitkeringen, inclusief toeslagen  
(x € 1 miljoen)

Ouderdompensioenen	<b>64,8</b>	61,2	57,6	54,5	52,0
Nabestaandenpensioenen	<b>27,8</b>	26,5	25,7	24,8	24,2
Wezenpensioenen	<b>0,3</b>	0,3	0,3	0,3	0,3
Vroegpensioenen	<b>5,7</b>	4,9	4,7	4,4	3,5
Arbeidsongeschiktheidspensioenen	<b>2,9</b>	2,8	2,9	2,8	2,9
Afkoopsommen	<b>0,8</b>	0,8	0,8	0,8	0,7
	<b>102,3</b>	<b>96,5</b>	<b>92,0</b>	<b>87,6</b>	<b>83,6</b>

## Pensioengegevens

	2008	2007	2006	2005	2004
Franchise (€)	<b>12.938<sup>7</sup></b>	<b>12.406</b>	12.406	16.215	15.781
Maximum pensioengevend salaris	<b>143.963</b>	<b>138.044</b>	138.044	135.661	132.030
Premie (%)	<b>25,7<sup>8</sup></b>	<b>25,80<sup>9</sup></b>	25,80	24,96	22,71
Toeslag gepensioneerden en gewezen deelnemers (%)	<b>1,29</b>	<b>1,72</b>	0,70	0,39	0,0
Toeslag deelnemers (%)	<b>4,29</b>	<b>1,72</b>	0,70	0,39	0,0

<sup>7</sup> Dit betreft het franchisebedrag voor de categorie 55-minners. Voor de categorie 55-plussers bedraagt de franchise € 17.207.

<sup>8</sup> De totale premie bedraagt 25,7% voor het basispakket verhoogd met 6,6% van het pensioengevend salaris ter financiering van de (elders ondergebrachte) vroegpensioenregelingen.

<sup>9</sup> De totale premie bedraagt 25,8% voor het basispakket verhoogd met 6,3% van het pensioengevend salaris ter financiering van de (elders ondergebrachte) vroegpensioenregelingen.

## 10 Verklarende woordenlijst

### **Aandelen**

Door ondernemingen uitgegeven eigendomsbewijzen. De via het uitgeven van aandelen ontvangen financiële middelen behoren tot het eigen vermogen van ondernemingen. Zij dragen dan ook geen rente, maar leveren veelal een dividenduitkering op.

### **Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)**

Een door de wet verplicht gestelde nota waarin het bedrijfsplan van een pensioenfonds wordt beschreven en waarin onder andere aandacht wordt besteed aan de pensioenregeling, de financiële opzet en sturingsmiddelen, de uit de verplichtingen voortvloeiende risico's, de inrichting van de uitvoeringsorganisatie alsmede de interne beheersing- en controlesystemen.

### **Actuariële grondslagen**

De rekenrente en de actuariële kanssystemen, die bij de berekening van de hoogte van de pensioenpremie en de voorziening pensioenverplichtingen worden gehanteerd.

### **Actuariële kanssystemen**

De veronderstellingen die ter zake van sterfte, gehuwdheid, arbeidsongeschiktheid en dergelijke worden gemaakt.

### **ALM-studie**

Een studie waarin in onderlinge samenhang de ontwikkeling van de beleggingen en verplichtingen wordt geanalyseerd ter toetsing van het premie-, indexatie- en beleggingsbeleid.

### **Actuariële Principes Pensioenfonds (APP)**

Nota waarin De Nederlandsche Bank aangeeft hoe zij de wet interpreteert bij de beoordeling van de actuariële en bedrijfstechnische opzet en van de financiële positie van het fonds. De Actuariële Principes Pensioenfonds zijn opgevolgd door het FTK.

### **Backservicehiaat**

Tot 1999 werd de financiering van een aan een bepaald jaar toe te rekenen pensioenopbouw uitgesmeerd over de periode vanaf dat jaar tot de pensioendatum. Hierdoor is de pensioenopbouw pas geheel gefinancierd op de pensioendatum. De achterstand in financiering die hierdoor ontstaat wordt backservicehiaat genoemd.

### **Basispunt**

1/100-ste van een procentpunt.

### **Benchmark**

Objectieve maatstaf (index) die de waardeontwikkeling van een bepaalde vermogenscategorie aangeeft en waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

### **Beurswaarde**

De waarde van obligaties en aandelen tegen de op enig moment geldende beurskoersen.

**Collateral**

Onderpand in de vorm van kasgeld of effecten waarmee het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van Over-The-Counter derivatentransacties wordt beperkt.

**Complementaire beleggingen**

Met deze term worden beleggingen bedoeld die een aanvullend karakter hebben op de bestaande beleggingsportefeuille. Dit kan zijn omdat de combinatie van risico en rendement van deze beleggingen substantieel anders is of omdat de rendementen van deze beleggingen niet gelijktijdig een opwaartse of neerwaartse beweging maken met de bestaande beleggingen in de portefeuille (lage correlatie).

**Credits**

Credits zijn obligaties uitgegeven door bedrijven en financiële instellingen met een kredietkwalificatie van Standard & Poor's van BBB of hoger.

**Custodian**

Bewaarbedrijf; de bewaarnemer van effecten.

**Dekkingsgraad**

De verhouding tussen het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage. De dekkingsgraad geeft de mate aan waarin het fonds op balansdatum haar verplichtingen heeft gedekt en wordt gebruikt als indicator voor de financiële positie van een pensioenfonds.

**Derivaten**

Financiële producten, zoals opties, futures en swaps, die afgeleid zijn van effecten. De prijsontwikkeling is (mede) afhankelijk van de prijsontwikkeling van de onderliggende waarde.

**Direct rendement/totaal rendement**

Direct rendement heeft betrekking op de directe opbrengsten uit beleggingen in de vorm van rente, dividend en huren, uitgedrukt in een percentage van de waarde van die beleggingen. In het begrip totaal rendement wordt ook de waarde-verandering van de beleggingen meegenomen. Bij het effectief rendement op vastrentende beleggingen wordt tenslotte ook nog rekening gehouden met het patroon van de nog te ontvangen aflossingen en rentebetalingen.

**DNB (De Nederlandsche Bank)**

Toezichthouder op onder meer pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

**Duration**

Een maatstaf voor de rentegevoeligheid.

**Financieel Toetsingskader (FTK)**

Door de toezichthouder opgestelde beleidsregels voor de toetsing van de financiële positie van een pensioenfonds.

**Franchise**

Het gedeelte van het salaris waarvoor de AOW/Anw in pensioen voorziet en dat niet wordt meegeteld bij het berekenen van de pensioengrondslag.

**Future**

Op de beurs verhandeld termijncontract waarbij de koper en verkoper zich verplichten op een toekomstige datum een vermogenstitel te (ver)kopen tegen een vooraf vastgestelde prijs.

**High Yield**

Dit zijn obligaties uitgegeven door bedrijven en financiële instellingen met een kwaliteit beneden investment grade ofwel met een rating van Standard & Poor's van BB en lager. Obligaties van overheden van opkomende landen zijn in kwaliteit vaak vergelijkbaar maar die vallen onder de categorie Emerging Markets bonds.

**Interest rate swap**

Een Interest rate swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode de rentebetalingen over een afgesproken hoofdsom met elkaar uit te wisselen. Een variabele (korte) rente wordt gewisseld tegen een vaste (lange) rente.

**Kostendeekkende premie**

De in het Financieel Toetsingskader gedefinieerde premie die benodigd is om de kosten van de pensioenregeling te dekken. Deze bestaat uit de actuariële premie nodig voor de pensioeninkoop, een opslag voor het bereiken c.q. in stand houden van een vereist eigen vermogen en een opslag voor uitvoeringskosten.

**Leningen**

Leningen waarvan de voorwaarden (in casu het bedrag, de looptijd, de rente en dergelijke) in onderling overleg worden vastgesteld tussen geldnemer en geldgever.

**MSCI**

Internationaal erkende indices waaraan beleggers hun eigen prestaties kunnen afmeten. De index wordt geleverd door Morgan Stanley & Co. Inc. en Capital International Perspective, S.A..

**Notional amount**

Onderliggende hoofdsom bij derivaten.

**Obligaties**

Bewijs van lening aan overheid of bedrijfsleven met een openbare notering.

**Overlevingstafel**

Tabel opgesteld door het Actuarieel Genootschap op basis van waarnemingen in een bepaalde periode, aangevend per leeftijd de kans om binnen het jaar te overlijden. Onderscheid wordt gemaakt in de tabel voor de Gehele Bevolking Mannen (GBM) en die voor de Gehele Bevolking Vrouwen (GBV). Een tabel waarbij geen onderscheid wordt gemaakt naar geslacht vormt een unisekstabel.

**Over-The-Counter (OTC)**

Over-The Counter contracten zijn financiële contracten die buiten de beurs om worden verhandeld (voorbeeld: renteswaps).



**Pensioengrondslag**

Het deel van het vaste jaarsalaris dat resteert na aftrek van de franchise.

Over de pensioengrondslag wordt premie geheven en worden pensioenaanspraken verleend.

**Pension fund governance**

Het geheel van regels voor bestuur van, zeggenschap over, verantwoording door en toezicht op pensioenfondsen.

**Pensioenvermogen**

Het eigen vermogen van het fonds (reserve algemene risico's plus beleggingsreserve) vermeerderd met de technische voorzieningen.

**Pensioenverplichtingen**

De in de toekomst aan pensioengerechtigden uit te keren bedragen.

**Prognosetafel**

Overlevingstafel waarbij rekening wordt gehouden met een, over een langere periode, trendmatige toename van de levensverwachting.

**Rekenrente**

Het rentepercentage dat in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de contante waarde van de pensioenverplichtingen.

**Small- en Midcaps**

Dit zijn ondernemingen waarvan de marktkapitalisatie (aantal uitstaande aandelen vermenigvuldigd met de huidige koers) niet boven een vooraf bepaald maximum komt. In het geval van smallcaps ligt dit maximum veelal rond € 1 miljard en bij midcap ondernemingen meestal tussen de € 1 miljard en € 5 miljard.

**Valutatermijncontract**

Overeenkomst tussen een bank en een tegenpartij, waarin afgesproken wordt een bedrag aan vreemde valuta's op termijn te verhandelen tegen een van tevoren afgesproken termijenkoers.

**Vastrentende waarden**

Waardepapieren, meestal (obligatie)leningen, waarop gedurende de looptijd een (meestal) vast rentepercentage aan rente wordt betaald door degene die het geld heeft geleend.

**Waardeoverdracht**

Het overhevelen van de waarde van de bij de oude werkgever opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever ter inkoop van pensioenaanspraken.

**Waarderingsverschillen**

Dit betreft de gerealiseerde en ongerealiseerde vermogensresultaten van de beleggingen.

De gerealiseerde vermogensresultaten zijn de resultaten bij verkoop. De ongerealiseerde vermogensresultaten bestaan uit de verantwoording van de aanpassing van de actuele waarde van de beleggingen in het boekjaar.